

สว
1
2514
ฉ.1

สว
1
2514
ฉ.1

พิธีเปิดอาคารที่ทำการ
ศาลจังหวัดสมุทรปราการ
วันจันทร์ที่ ๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๑๔

กำหนดการเดินทาง

ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และกำหนดการในพิธีเปิด

อาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการ

วันจันทร์ที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๑๔

เวลา ๐๘.๔๐ น.

เวลา ๐๘.๓๐ น.

เวลา ๐๘.๔๕ น.

เวลา ๑๐.๑๐ น.

เวลา ๑๐.๐๐—๑๐.๓๐ น.

เวลา ๑๒.๐๐ น.

เวลา ๑๖.๐๐ น.

เวลา ๑๖.๕๐ น.

ออกเดินทางโดยรถยนต์จากกรุงเทพฯ

ถึงจังหวัดสมุทรปราการ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ประธานในพิธีบูชาพระรัตนตรัย แล้ว
พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๑ รายงานการ
ก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัด
สมุทรปราการ

ประธานในพิธีกล่าวทอບแล้วเปิดแพร
คลุมป้ายชื่อศาล พระสงฆ์สวดชัย-
มงคลคาถา เสร็จแล้วรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงยุติธรรมและแขกผู้มีเกียรติ
เข้าเยี่ยมอาคารศาล

รับประทานอาหารกลางวัน

เดินทางกลับกรุงเทพฯ

ถึงกรุงเทพฯ

การแต่งกาย เครื่องแบบปกติขาว

เครื่องแบบปกติดำก็อพบ

หรือสากลนิยม

ข้า...ว...ระ พุท...ธ...เจ้า

เอา ม...โน...ณ...ระกราน

นบพระภู...นบาลบุญ...ญติเรก

เอกบ...รพะจ...กริน

พระส...ยามินทร์ พระยศุขธอง

เย็นดี...ระเพราะพระบ...ริบาล

ผลพระคุณธ...จก...ชา

ปวงประ...ข้าเป็นสุขะ...สานต์

ขอบันดาล...ตประสงค์ใด

จงสฤษฏ์คังหวั ง...รท...ทัช

ศ...จ ถวายขั...โย

ข้า...ว...ระ พุท...ธ เจ้า
เอว...ม...โน และคิ...ระกรว
นบพระภุ...มิบาลบุญ...ยุติเรก
เอกบ...ระมะจ...กริน

พระส...ยามินทรี พระยคะยังอง
อินคิ...ระเพราะพระบ...ริบาล
พลพระคุณธ...รัก...ขลุ

ปวงประ...ชาเป็นสุขะ...สานต์
ขอบันดาล...ธประสงค์ใด

จงสฤษฏ์กิจหวัง ว...รท ฤ...ทัษ
คิ...จ...ว...ย...ยัช ช........โย

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
www.library.coj.go.th

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
www.library.coj.go.th

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
www.library.coj.go.th

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
www.library.coj.go.th

ความถ้อยใจอันสูงสุด

๑ ขอฝนได้ ใบฝนอันเหลือเหลือ

ขอสู้ ก็ทุกเมื่อไม่หวั่นไหว

ขอทนทุกขุโรคมโหมกายใจ

ขอฝ่าฟันพองภัยด้วยใจทนง

จะแน่วแน่นแก้ไขในสิ่งผิด

จะรักษาตนชีวิตเป็นผดุง

จะยอมตายหมายให้เกียรติดำรง

จะปิดทองหลังองค์พระปฏิมา ฯ

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
www.library.coj.go.th

๑ ไม่ท้อถอยคือยสร่างสิ่งที่ควร

ไม่เรรวนเพราะวาทะวังคึกขาง

ไม่เกรงคนน้อยใจในโชคชะตา

ไม่เสียดายชีวาถลำลงไป ฯ

๑ นี่คือนิพพานที่หาฤ่มง

หมายตบคงอยู่ธรรมอันสถลไธ

ถึงทนทุกขุโรคมโหมทนเท่าใด

ยังยืนใจรักษาตองอาจกรำ ฯ

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
www.library.coj.go.th

๑ โลกมนุษย์ย่อมจะดับลงนี่แน่

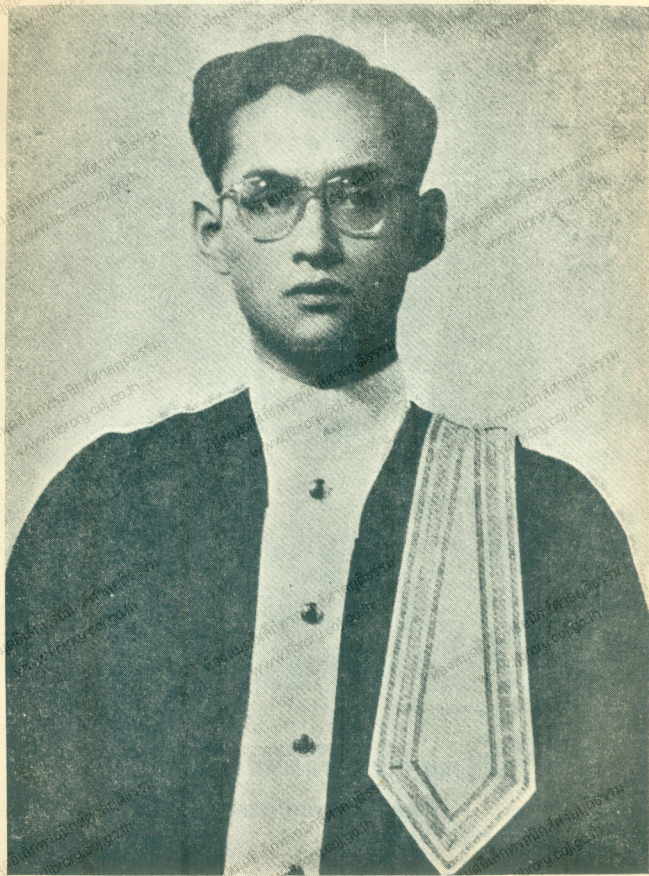
เพราะมีผู้ ไม่ยอมแพ้แม้ถูกหยัน

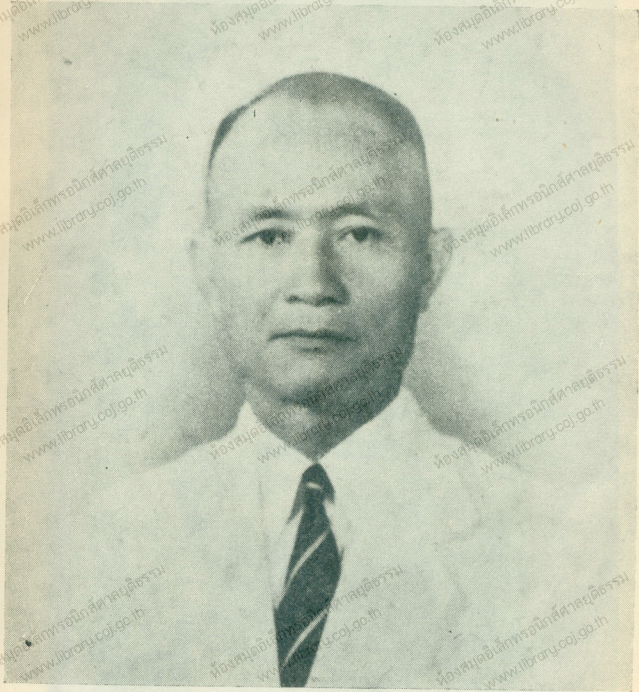
คงยืนหยัดสู้ ไปได้ประจัญ

ยอมอาสากู้ก็เพราะปองเทอดเมืองไทย ฯ

ทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ
นักบวชที่ปฏิบัติตนให้ดี
ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
www.library.coj.go.th

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
www.library.coj.go.th

๑ พณฯ หลวงอำรฤณนิติศาสตร์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

เลขที่.....

วันเดือนปี.....

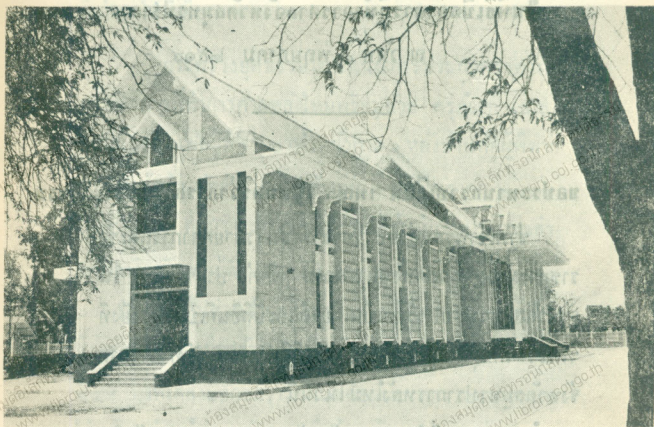
69
ค.ม.
26/4
ค.ศ.

ฯพณฯ ปรกรอบ หตะสิงห์

ประธานสภาฎกา

ประธานคณะกรรมการตุลาการ

ขอให้ธรรมเนียมยุติธรรมนางเจริญรุ่งเรืองแผ่ไพศาล
แลเจริญกาลอยู่ชั่วฟ้าแลดิน

คำกล่าวรายงาน

โดย

นายท่านอง ดิศวนนท์ อธิบดีผู้พิพากษาศาล

ในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการ

ณ วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ขอประทานกราบเรียน ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ข้าพเจ้าพร้อมด้วยบรรดาข้าราชการฝ่ายตุลาการและข้าราชการฝ่ายอื่นตลอดทั้งนายความ พ่อค้า ประชาชน ในจังหวัดสมุทรปราการรู้สึกเป็นเกียรติและปิติยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ ฯพณฯ ได้กรุณามาเป็นประธานในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการหลังใหม่ในวันนี้

อาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการ หลังเดิมเป็นอาคารชั้นเดียว ก่ออิฐถือปูนมีห้องพิจารณา ๓ ห้องสร้างเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๕๐ ใช้เป็นที่ทำการศาลตลอดมาจนอาคารชำรุดทรุดโทรม ทั้งกับแคบไม่สะดวกแก่การปฏิบัติราชการในกาลสมัยที่บ้านเมืองเจริญขึ้นชุมนุมชนขยายออกไปโดยกว้างขวาง ประกอบทั้งจำนวนพลเมืองเพิ่มขึ้น เศรษฐกิจ

และการดำรงชีพของประชาชนเปลี่ยนรูปไป กติที่มีาสู่ศาลก็มีจำนวนมากและทวีความยุ่งยากขึ้นเป็นการจำเป็นที่จะต้องสร้างอาคารที่ทำการศาลขึ้นใหม่ กระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาดำเนินการขอสร้างอาคารที่ทำการศาลขึ้นใหม่และได้รับอนุมัติงบประมาณเป็นค่าก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการโดยรื้ออาคารหลังเดิมลงและก่อสร้างขึ้นใหม่ในที่เดิม

กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการประกวดราคาก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลหลังใหม่พร้อมด้วย คุรุภัณฑ์ เสาธง ถนนและบ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ๑ หลังบ้านพักผู้พิพากษา ๑ หลังบ้านพักจำศาล ๑ หลังรวม ๓ หลังในราคา ๒,๙๒๓,๘๔๕ บาท ต่อมากระทรวงยุติธรรมได้รับเงินงบประมาณสำหรับสร้างบ้านพักผู้พิพากษาเพิ่มเติมอีก ๑ หลังเป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาทหักหนี้ส่วนจำกัดศิลปการช่างผู้ประกวดราคาได้เป็นผู้รับเหมาทำการก่อสร้างรวมเป็นเงินค่าก่อสร้างทั้งสิ้น ๓,๐๒๓,๘๔๕ บาทได้ลงมือก่อสร้างตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๑๓ และได้สร้างแล้วเสร็จตามสัญญา ซึ่งข้าพเจ้าและบรรดาข้าราชการทุกฝ่าย ตลอดจนพ่อค้า ประชาชน ในจังหวัดสมุทรปราการมีความซาบซึ้งในความกรุณาของกระทรวงยุติธรรม รัฐบาลและรัฐสภาเป็นอย่างยิ่ง

อาคารศาลจังหวัดสมุทรปราการ หลังใหม่เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้นหลังคาทรงไทยชนาถ ๖ บัลลังก์

ทัวอาคารกว้าง ๘ เมตร ๗๐ เซนติเมตรยาว ๗๒ เมตร
๒๐ เซนติเมตร รูปทรงตามแบบแปลน ของกรมโยธา
เทศบาลในการก่อสร้างครั้งนี้ กระทรวงยุติธรรมได้รับความ
ร่วมมือจากกรมโยธาเทศบาล ในการออกแบบอาคาร และ
ส่งนายช่างมาควบคุมการก่อสร้างให้เป็นไปตามแบบแปลนที่
ได้กำหนดไว้แบบอาคารได้เปลี่ยนแปลงเพื่อให้ เหมาะสม
และใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ แต่คงไว้ซึ่งสัญลักษณ์ของศาล
ทางสถาปัตยกรรมนอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนให้ ความ
อนุเคราะห์ ในการเปิดอาคารที่ทำกรศาลจากข้าราชการทั้ง
ทหาร และพลเรือน ตลอดจนสมาชิกสภาผู้แทน ทนาย
ความและประชาชนโดยทั่วไปในจังหวัดนี้

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นอุมฤกษ์แล้ว ข้าพเจ้าขอประ
ทานกราบเรียนเชิญ ขวณฯ ได้โปรดประกอบพิธีเปิดอาคารที่
ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่อาคาร
สถานที่อันจะใช้ เป็นที่พิจารณาพิพากษาอรรถคดี เพื่อประ
โยชน์สุขและความร่มเย็นของประชาชนสืบไป

กล่าวคำตอบ

โดย

หลวงจำรูญเนติศาสตร์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการ

ณ วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ท่านอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๑ และท่านผู้เกี่ยวข้อง

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติและมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสมาประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการในวันนี้

การศาลยุติธรรมนั้น มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นหลักประกันความปลอดภัยและความเที่ยงธรรมให้แก่คนทั้งประเทศ ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าไปได้ ก็ต่อเมื่อมีความยุติธรรมสม่ำเสมอ ซึ่งคนทั้งปวงพึงยึดถือได้เนื่องด้วยข้าพเจ้าถือเป็นหน้าที่ ที่จะช่วยเหลือส่งเสริมให้การประสพความยุติธรรมเจริญรุ่งเรืองสมกาลสมัย กระทรวงยุติธรรมได้ตระหนักเป็นอย่างดีว่า ศาลยุติธรรมเป็นที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชน สมควรที่จะมีอาคารที่ทำการอันกว้างขวางและสง่างาม เพื่อสะดวกแก่การปฏิบัติงานและเป็น

ที่เคารพเลื่อมใสแก่บุคคลทั่วไป ข้าพเจ้าจึงถือว่า การจัดทำ
ศาลมีอาคารอันเหมาะสมเป็นภาระหน้าที่ส่วนหนึ่งของข้าพเจ้า
ที่จะต้องดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงไปตามกำลังงบประมาณที่
จะได้รับอนุมัติ สำหรับที่ทำการจังหวัดสมุทรปราการนั้น
ตามรายงานของท่านอธิบดีผู้พิพากษาภาค ๑ ปรากฏว่า
อาคารที่ทำการศาลหลังเดิมกับแคบ ไม่สะดวกแก่ผู้ที่ปฏิบัติ
ราชการและประชาชนผู้มาติดต่อ กระทรวงยุติธรรมจึงได้
เสนอรัฐบาลของงบประมาณก่อสร้างขึ้นใหม่ และรัฐบาลก็ได้
อนุมัติเงินงบประมาณให้ดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการ
หลังใหม่นี้ ได้

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มาเห็นว่า การก่อสร้าง
ได้สำเร็จเรียบร้อยเป็นอาคารทันสมัย ขนาด ๖ บัลลังก์ นับ
ได้ว่าเป็นอาคารที่เอนและเป็นสง่าหลังหนึ่งในจังหวัดสมุทร-
ปราการ ดังที่ปรากฏต่อสายตาของทุกท่านแล้ว และข้าพเจ้า
มีความพอใจที่ได้ทราบว่าการก่อสร้างได้สำเร็จเรียบร้อย ได้
อาคาร ที่แข็งแรงประกอบด้วยความงามในอันสถาปัตยกรรม
แสดงออกซึ่งสัญลักษณ์ของศาลอย่างดีที่สุดภายในวงเงิน
ตามงบประมาณ ข้าพเจ้าขอขอบคุณคณะกรรมการตรวจการ
ก่อสร้าง ตลอดจนท่านที่ได้ให้ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือด้วย
ประการต่างๆ ไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณท่านทั้งหลายที่ได้
ให้เกียรติมาร่วมในงานนี้ด้วย

ข้าพเจ้าขออาราธนาคุณพระศรีวิรัตนตรัย และสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกได้โปรดกลั่นบันดาลให้ อาการที่
ทำการศาล จังหวัดสมุทรปราการ หลังใหม่นี้ ได้สถิตสถาพรยัง
ยืนนาน เพื่อจักได้เป็นที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้
แก่ประชาชนสืบไป

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นศุภฤกษ์มงคลกาล ข้าพเจ้า

ขอประกอบพิธีเปิดอาคาร ที่ทำการศาล จังหวัดสมุทรปราการ
และขออวยพรให้ทุกท่านที่มาร่วมในงานนี้ มีความสุขความ
เจริญทั่วกัน.

จากเรื่องที่ทรงพระราชดำริให้สร้างศาลหลวง

“แล้วโปรดเกล้าฯ ให้จากเรื่องที่ทรงพระราชดำริให้สร้างศาลหลวงนี้ไว้ในหิริญบัตรบรรจุไว้ไนแท่งศิลาใหญ่ ซึ่งเป็นศิลาประฐมฤกษ์ เพื่อให้เป็นสิ่งสำคัญประจำอยู่กับศาลสืบไปภายหน้า ขอให้ธรรมเนียมฤทธิธรรมเนียมจงเจริญรุ่งเรืองแผ่ไพศาล แลเจริญดีกาลอยู่ชั่วฟ้าแลดิน สมกับพระบรมราชประสงค์โดยสุจริตเทอญ”

ในการรื้อถอนอาคารศาลแพ่งหลังเดิมเพื่อทำการก่อสร้างใหม่นั้นงานของบริษัที่ผู้รับเหมา ได้ชักพบวัตถุอันเกี่ยวแก่ความสำคัญของการศาลยุติธรรม เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๓ กล่าวคือแผ่นเงินขนาดกว้าง ๙.๕ เซนติเมตร ยาว ๓๗.๒ เซนติเมตร รวม ๔ แผ่น มีรูเจาะตรงกลางด้านหนึ่งฐานว่าสำหรับร้อยด้วยเชือกคล้ายคัมภีร์ใบลานบรรจุในหีบสังกะสีซึ่งสอดอยู่ในแท่นหินแก้วสีเหลี่ยมผืนผ้าอันเป็นศิลาปฐมฤกษ์วางอยู่บนคานก่อด้วยอิฐถือปูนสูงเหนือพื้นดินหิริญบัตรแผ่นที่ ๑ จารึกนาม “ศาลสถิตย์ยุติธรรม” ส่วนแผ่นที่ ๒, ๓ และ ๔ จารึกวัน เดือน ปี ที่เสด็จพระราชดำเนินมาทรงวางศิลาก่อพระฤกษ์ และ “เรื่องที่ทรงพระราชดำริให้สร้างศาลหลวงนี้” ซึ่งแสดงให้เห็นประวัติการปฏิบัติกิจการศาลไทย และพระบรมราชหัตถ์อันประเสริฐ เปี่ยมด้วยความเมตตากรุณาต่อพลศนิกรของพระบาทสมเด็จพระปรมิหรรมาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช ผู้ทรงสถาปนากระทรวงยุติธรรม

พระราชปรารภที่ปรากฏในหิริญบัตรดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นซึ่งถึงพระปรีชาญาณและพระราชปรารภอันแรงกล้า ที่จะทะนุบำรุงให้ประชากรราษฎรได้อยู่เย็นเป็นสุข ข้อพระราชปรารภที่ว่า การศาลยุติธรรมเป็นส่วนสำคัญยิ่งเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งที่ทรงปรารภนานนั้นแม้จะได้พระราชทานไว้เมื่อ ๙๐ ปีล่วงมาแล้ว ก็ยังต้องด้วยคตินิยมของประเทศเสรีทั้งหลายในปัจจุบันอันตั้งไว้เป็นมูลฐานในการจัดศาลยุติธรรมของประเทศ

ศาลสถิตยยุติธรรม

ศุภมัสตฺพระพุทฺธศาสนกาล เป็นอภิศกฺกาลแล้ว ๒๔๒๔
พรรษา จุลศักราช ๑๒๔๔ ปรัตยฺบันกาลกรุงกสฺงวจฺฉระวิสาขมาศชฺชน-
นักษัฏกฤตฤตี ศุภวารบริเณทกาลกำหนด พระบาทสมเญพระปรมมหาราชา
มหาจุฬาลงกรณบดินทรเทพยมหามกุฏบุรุษยรัตนราชวิวงษ วรุตมพงษ
บริพัตรวรชติยราชนิกโรคม จาตรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุกโท
สุชาติ สัสมุทธเคระหณิ จักรกรีบรมนารถ มหามกุฏราชวังกูรสจวิมุล
สุสทธิทอรรคอุกฤษไพบูลย บุรพาคุลยกฤดาภินิหาร สภาธิการรังสฤษติ
ธัญญลักษณวิจิตรโสภายสรวรางค์ มหาชนกทมางค์ ประเนตบาทมงกุ
ยุกล ประสิทธิสรพสุภผล อุดมบรมสุขุมล ทิพยเทพาวตาร ไพศาล
เกียรติคุณ อุดลยพิเศสสรรพเทเวศรานุรักษ์ วิศิษฐศักดิ์สมยาพินิตประชา
นารถ เปรมกระมลชติยราชประยูร มุลมุขมาศยาภิรมย อุดมเชษฐาธิการ
บริบูรณ์คุณสาร สยามมาทินกร วรุตเมศราชทิดกมหาบิรวารนายก อนันต-
มหันตวรฤทธิเดชสรรพวิเศศศิรินทร อเนกชนนิกรสโมสรสมมติ ประ-
สิทธิวรยศมโหคมบรมราชสมบัตินพพลเสวตรฉัตรดิฉัตร ศิริรัตนป-
ลักษณมหาบรมราชาภิเศกามิตติ สรรพทศทิศวิจิตไชยสกลมไทยสวริยม
มหาสวามินทร์ มเหศวรมหินทรมหารามาริราช วโรคมบรมนารถ ชาติ
อาชาวไศรย พุทธาทิไตรยรัตนสรณารักษ อุดลยศักดิ์อักษเรศราริบัติ
เมตตาการุณา สิตลหฤทัย อโนปไมยบุญการสกลไพศาลนหารัชฎาธิบดินทร

ปรมินทรรวมมิกมหาราชาธิบดีบรมนารถพิตรพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพระราชดำริห์ว่ากรุงเทพมหานครนครอมรรัตนโกสินทรมหินทรายุทธยาน

นับจาเดิมตั้งแต่ ๓ วัน ๑๐ ๖ ค่ำ ปีมะแม จัตวาศก คักราช ๑๑๔๔ ซึ่ง

เป็นวัน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์ประสูติบรมกระษัตริย์

ทรงสถาปนาหลักพระนครมาจนถึงวัน ๖ ๔ ๖ ค่ำ ปีมะแม จัตวาศก

คักราช ๑๒๔๔ นี้บรรจบครบร้อยปี เป็นบรมราชธานีมหานครใหญ่

สมบูรณ์ปราศจากการศึกสงครามเป็นความสุขอย่างยิ่ง ราษฎรข้าขอบ

ขันธสีมาพระราชอาณาเขตได้ตั้งนำท้าวมาหาขึ้นเจริญบริบูรณ์ ด้วยทรัพย์

สมบัติแลรุ่งเรืองด้วยความรู้ ในวิชาและทางค้าขายโดยวิจิตรพิศดารเป็น

อันมากพระราชกิจในการรักษาประโยชน์ความสุขแลดำรงความยุติธรรมเป็น

สิ่งสำคัญที่จะต้องทรงพระอุทิศกำลังรักษาโดยพระสุตพิริยปรีชาอุทิศหา

เพื่อจะขจัดตัดเสียซึ่งการอาศัยยารธรรมทั้งปวงแลต้องมืองกันแห่ง

ศัตรูภายนอกภายใน มิให้มีโอกาสล่วงเกิน เบียดเบียนราษฎรให้เดือด

ร้อนมิได้ทรงเอาเพื่อแก้ความทุกข์ในพระองค์ฤาพระบรมราชอิศริยยศ ทรง

พระราชประสงค์แก่จะเลิกล้างการที่ไม่เป็นธรรมให้น้อยให้หมดไปถ้ายเดียว

สู่ทรงอุทิศหาสอดส่องหาในสรรพธรรม และสรรพการที่จะเป็นเครื่องก่อ

กมล ความสุขความเจริญยิ่งมั่นคงของพระราชอาณาเขตแลราษฎรมาประ-

ติษฐานทนุบำรุงให้เกิดมีแลยืนอยู่เป็นคุณสืบไปแต่ทรงพระราชดำริห์เห็น

ว่า ในการทั้งปวงเหล่านี้ การยุติธรรมอันเดียวเป็นการที่สำคัญยิ่งใหญ่

เป็น หลัก } การชำระตัดสินความทุกโรงศาล เป็นเครื่องประกอบ
ประธาน

รักษาให้ความยุติธรรมเป็นไป ถ้าจัดได้ดีขึ้นเพียงใดประโยชน์ความสุขของ
ราษฎรก็จะเจริญยิ่งขึ้นเท่านั้น เพราะฉะนั้นจึงได้ทรงพระอุตสาหไต่สวนใน
พระราชกำหนดกฎหมายเก่า ใหม่ แลการที่ ลูกขุน
ตระลาการ } ได้กระทำแต่

ก่อน ๆ สืบมาจนทุกวันนี้ จนทรงจำแนกตลอดด้วยมหันตพิริยญาณ แล้ว
ทรงพระราชพินิจด้วยสอด้วยกฎหมายอย่างธรรมเนียม ในประเทศที่ใหญ่
ทั้งปวง ที่ในทุกวัน ๆ ภาษาปรากฏกันว่าราษฎรได้ความสุขเป็นอย่งยิ่งนั้น ๆ
โดยละเอียดตลอดแล้ว ทรงพระราชดำริเห็นว่า การอย่างธรรมเนียมพิจารณา
ตัดสินความ มากมายหลายศาล หลายกระทรวงแลผู้มีอำนาจต่าง ๆ ทั้ง
ปวงบังคับบัญชาว่ากล่าวเอาเองแทบจะทุกกระทรวง พนักงานสืบสน
ปะปนกันกับราชการอื่น ๆ นั้น เป็นเครื่องกีดกันให้การยุติธรรมเกียก
จำเป็นจะต้องจัดรวมเข้าให้เป็นแห่งเดียว แลจักให้ผู้ พิพากษา
พิจารณา } มีนา-

ที่พนักงานแต่ที่จะทูลบำรุงรักษายุติธรรมอยู่ฝ่ายเดียว มิให้เกี่ยวในราช
การอื่น ๆ ได้ทั้งเหตุที่เป็นช่องของการที่ไม่เป็นธรรม แลเพิ่มเติมเปิด
ช่องโอกาสของการที่จะให้เจริญในทางยุติธรรมทุกอย่างที่คิดเห็นได้ ใน
เวลานี้ทุก สิ่ง
ประการ } ได้ทรงพระราชดำริการตลอดสำเร็จแล้ว จึงมี

พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาสุรวงษ์ไวยวัฒน์พิพัฒนศักดิ์
อรรคยโสคมบรมนารถ ปรมุตมาตยมหาเสนาบดีวรคชสีห์สิงหนธรธรร
ทักษิณนัครคามรัษฎานุกิจการ ทวยหาญพลพยุหเนตรนเรศวรนายกลสยาม
ตลก เสนางคนถบดินทร ปรมินทร์มหาราชวโรปการกิจ สรรพสิทธิยุติ
ธรรมธาคอภยพิริยปรากรมพาหุ สมุหพระกระลาโหมเรียกเมสเยอแกร

ซึ่งราเคอ รับจ้างกะการทำศาลหลวง มีแผนที่กว้างยาวสูงต่ำดังนี้ ตึก
หลังใหญ่พื้นสองชั้นโดยสูงตั้งแต่ดินขึ้นไปหกวา คืบ ตั้งแต่ด้านหน้าพิก
สูงพ้นจากตึกหลังใหญ่ขึ้นไป ถึงยอดซุ้มหน้าพิกาสืบเจ็ดวาสามศอกคืบ ตึก
หลังใหญ่ยาวสามสิบห้าวาสามศอกคืบ กว้างในทึกลางซอกหลังผนังสิบสอง

วาศอกตึกแถว ชาย } สูงสามวา ยาวด้านละเจ็ดวาสามศอกคืบ กว้างห้า
วา

วสองศอก รวมเป็นเขตศาลโดยยาวห้าสิบหกวา โดยกว้างสิบสองวา
กำหนดพระราชทรัพย์เหมาะเป็นราคาค่าจ้างแลค่าสิ่งของต่าง ๆ รวมเป็นเงิน
สองพันสี่ร้อยยี่สิบเจ็ดชั่งกับสี่ตำลึง นายช่างได้ทำรากตึกสมควรที่จะวางศิลา

ฤกษ์ได้ ครั้น ณ วัน ๖ ๔ ๖ ค่ำ ปีมะเมีย จัตุศกศักราช ๑๒๔๔ ซึ่ง

เป็นวันนั้นจบรอบร้อยปีจึงเสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตรามาทรง
วางศิลาก่อพระฤกษ์ วันเดียวกันกับพระฤกษ์ประสูติบรมราชานุศสาวรีย์
แล้วพระราชทานนามว่า “ศาลสถิตยยุติธรรม” เป็นที่ประชุมลูกขุน
ตระลาการ ขุนศาลทุกกระทรวง แลเป็นที่เก็บรักษาพระราชกฤษฎีกา

กฎหมายพระราชบัญญัติ เก่า } รวมรวบไว้ในที่เดียวกันทั้งสิ้น เพื่อจะ
ใหม่

ให้สอบสวนง่าย แลให้การเสร็จคดีได้โดยเร็ว เป็นที่พอใจของผู้ต้องคดี
ทั้งปวง แล้วโปรดเกล้าฯ ให้จากุณเภาที่ทรงพระราชดำริห์สร้างศาลหลวงนี้
ไว้ในหิรัญบัฏบรรจุนำไว้ในแห่งศิลาใหญ่ ซึ่งเป็นศิลาประถมฤกษ์ เพื่อ
ให้เป็นสิ่งสำคัญประจำอยู่กับศาลสืบไปภายหน้า ขอให้ธรรมเนียมยุติธรรมนี้
จงเจริญรุ่งเรืองแผ่ไพศาลแลเจริญดีดึกดื่นอยู่ชั่วฟ้าแลดิน สมดังพระบรมราช
ประสงค์โดยสุจริตนี้เทอญ ●

“พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ทรงเชี่ยวชาญรอบรู้ในทางรัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์เป็นอย่างดี ได้ทรงปรับปรุงตัวบทกฎหมายต่างๆ ตลอดจนเปลี่ยนแปลงแก้ไขราชการศาลสถิตยุติธรรม ให้มีความเจริญก้าวหน้า จนเป็นผลให้ประเทศต่าง ๆ ยอมรับนับถือศาลยุติธรรมของเรา นอกจากนั้นยังได้ทรงวางรากฐานการศึกษาวิชากฎหมาย มีเนติบัณฑิตยชน เป็นเหตุให้จัดตั้งเนติบัณฑิตยสภา เพื่อส่งเสริมวิชากฎหมายและความรู้ความประพฤติของผู้ประกอบอาชีพในทางกฎหมายบังเกิดความมั่นคงและมั่งคั่งรุดเป็นต้นบ่อของประชาชนจนทุกวันนี้ นับได้ว่าทรงประกอบคุณงามความดีให้แก่ชาติบ้านเมืองเป็นอเนกประการ”

จาก พระราชดำรัสของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

ในพิธีเปิดอนุสาวรีย์พระรูป

พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๐๙

สาส์นอวยพรของ ๗๗ นายกรัฐมนตรี
เนื่องในวันคล้ายวันสถาปนากระทรวงยุติธรรม ๒๕๑๔

ทำเนียบรัฐบาล

๒๕ มีนาคม ๒๕๑๔

เรียน ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ในวาระดิถีที่คล้ายวันสถาปนากระทรวงยุติธรรมได้เวียนมาบรรจบครบรอบอีกครั้งหนึ่งในวันนี้ ข้าพเจ้าในนามของรัฐบาลขอร่วมแสดงความชื่นชมยินดีและขอถือโอกาสในวันอันเป็นมงคลนี้ส่งความรักและความปรารถนาดีมายังท่านกับบรรดาข้าราชการและพนักงานในกระทรวงนี้ โดยทั่วถึงกัน

ในรอบปีที่ผ่านมานี้ ปรากฏว่างานของกระทรวงยุติธรรมได้ก้าวหน้ามาด้วยดีทั้งในด้านการพิจารณาอรรถคดีของศาล และความเจริญก้าวหน้าในการเสริมสร้างสถานที่ทำการตลอดจนงานธุรการโดยทั่วไป ทำให้เกิดความเคารพเชือถืออย่างจริงใจจากประชาชนเป็นอันมาก ซึ่งนับได้ว่าผลงานของกระทรวงนี้ ได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดีในรอบปีที่ผ่านมา

ย่อมเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ในขณะนี้จำนวนประชากรของประเทศไทยมีจำนวนมากประมาณถึง ๓๕ ล้านคน และคงจะเพิ่มทวนอกเป็นจำนวนมิ ใช้น้อยในแต่ละรอบปี ฉะนั้นงานในด้านพิจารณาพิพากษาอรรถคดีต่างๆ ทั้งความอาญาและความแพ่ง ก็จะต้องเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ข้าพเจ้าในฐานะหัวหน้าของรัฐบาลได้มองเห็นความจำเป็นในด้านศาลสถิตยุติธรรมนี้เป็นอันมาก จึงได้เร่งรัด

และสนับสนุนให้ปรับปรุงช่วยเหลือทั้งงานทางด้านธุรการและการ
สร้างอาคารทำการของศาล รวมทั้งการเพิ่มจำนวนผู้พิพากษาศาล
ให้มากยิ่งขึ้นตามกำลังเงินตลอดมา ซึ่งการนี้ปรากฏว่าได้รับความ
ร่วมมือด้วยดีจากข้าราชการทุกฝ่ายในกระทรวงนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในด้านการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ข้าพเจ้าต้องขอชมเชยบรรดา
ผู้พิพากษาที่ได้มีความวิริยะอุตสาหะประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรม
ให้แก่อาณาประชาราษฎร์ โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย นับได้
ว่าเป็นการกระทำที่เสียสละและมีความมานะอดทนในการรับราชการ
เพื่อประเทศชาติของตนโดยแท้จริง ข้าพเจ้าจึงขอขอบคุณทุกท่านไว้
 ณ วันอันเป็นมงคลนี้ด้วย

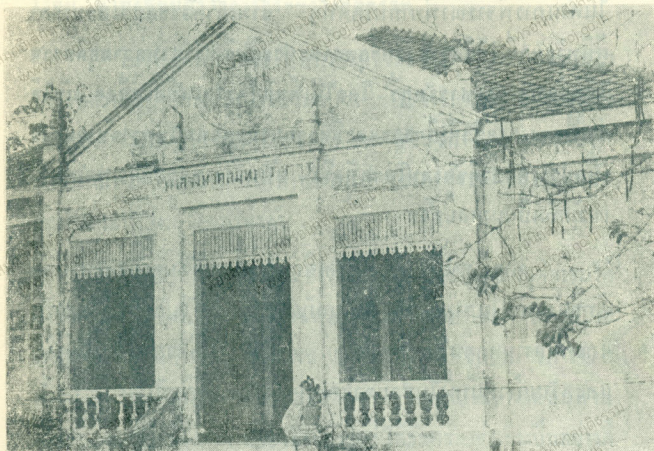
ท้ายที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขอเชิญคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์
สิทธิ์ทั้งหลายในสากลพิภพ จงดลบันดาลให้ท่านรัฐมนตรี ข้าราชการ
และพนักงานทุกคนในกระทรวงนี้ จงประสบแต่ความสุขความเจริญ
และความก้าวหน้าทั้งในส่วนตัวและราชการโดยทั่วถึงกัน

ด้วยความรักและปรารถนาดีจากใจจริง

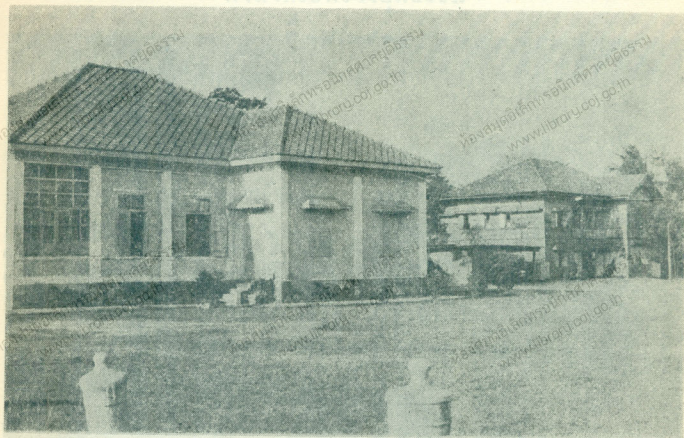
จอมพล ถ. กิตติขจร

(ถนอม กิตติขจร)

นายกรัฐมนตรี

ศาลจังหวัดสมุทรปราการ
สร้างเมื่อ ร.ศ. ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๔๕๐)

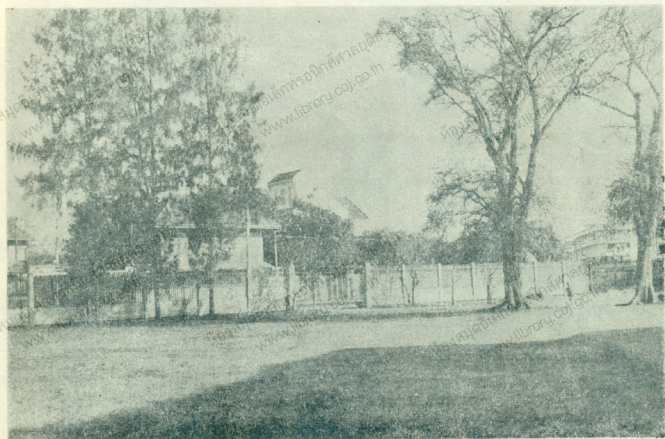
ศาลจังหวัดสมุทรปราการ

สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐

ซ่อมแซมต่อเติม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑

ด้านขวามือคือบ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

รือศาลแลบ้านพักปลูกใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓.

หลังศาลเดิมคือหน้าศาลปัจจุบันนี้ ผู้กระทำการก่อสร้างได้พยายามรักษา
ต้นไม้ต่าง ๆ ต้นสนและมะขามจึงยังคงอยู่
บริเวณหน้าศาลใหม่เหมาะจะปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ ผู้หวังความ
ร่มเย็นจะปลูกไม้ต่าง ๆ ไว้เป็นทระลักก็เชิญ

คำสั่งกระทรวงยุติธรรม

ที่ ๓๔/๒๕๑๓

เรื่อง ตั้งกรรมการดำเนินงานก่อสร้างอาคารทำการศาลจังหวัดหลังสวน ศาลจังหวัดแม่สะเรียง และศาลจังหวัดสมุทรปราการ

ด้วยกระทรวงยุติธรรมได้รับงบประมาณค่าก่อสร้างอาคารทำการศาลจังหวัดหลังสวน ศาลจังหวัดแม่สะเรียงและศาลจังหวัดสมุทรปราการในงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๓ และได้ออกแจ้งความประกวดราคา ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๓ แล้ว

ฉะนั้น จึงตั้งคณะกรรมการดำเนินงานก่อสร้างอาคารทำการศาลจังหวัดหลังสวน ศาลจังหวัดแม่สะเรียงและศาลจังหวัดสมุทรปราการ ดังต่อไปนี้

ก. กรรมการรับซองใบประกวดราคา

๑. ผู้อำนวยการกองบังคับคดีล้มละลาย สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
๒. หัวหน้ากองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
๓. หัวหน้ากองบังคับคดีแพ่ง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ

ข. กรรมการเปิดซองใบประกวดราคา

๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
๒. รองปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
๓. อธิบดีผู้พิพากษามาตรา ๑ เป็นกรรมการ

๔. อธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกา ๕ เป็นกรรมการ
 ๕. อธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกา ๘ เป็นกรรมการ
 ๖. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดหลังสวน เป็นกรรมการ
 ๗. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแม่สะเรียง เป็นกรรมการ
 ๘. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสมุทรปราการ เป็นกรรมการ
 ๙. เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
 ๑๐. นายทองจุล สิงห์กุล นายช่างเอก กองแบบแผน กรมโยธาเทศบาล หรือผู้แทน เป็นกรรมการ
 ๑๑. นายสุพจน์ นาคะพินธุ ผู้พิพากษาประจำกระทรวง เป็นกรรมการ
 ๑๒. หัวหน้ากองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ

ก. กรรมการตรวจการก่อสร้าง ๑๑๗

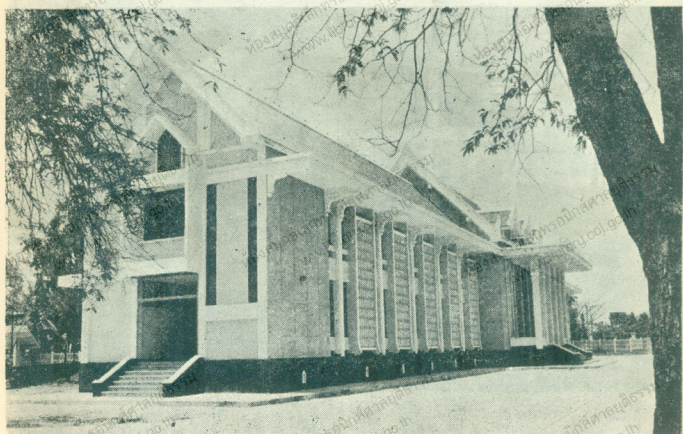
ศาลจังหวัดสมุทรปราการ

๑. อธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกา ๑ เป็นกรรมการ
 ๒. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสมุทรปราการ เป็นกรรมการ
 ๓. นายอารี กำเนิดงาม ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสมุทรปราการ เป็นกรรมการ
 ๔. นายทองจุล สิงห์กุล นายช่างเอก กองแบบแผน กรมโยธาเทศบาล หรือผู้แทน เป็นกรรมการ
 ๕. นายสุพจน์ นาคะพินธุ ผู้พิพากษาประจำกระทรวง เป็นกรรมการ

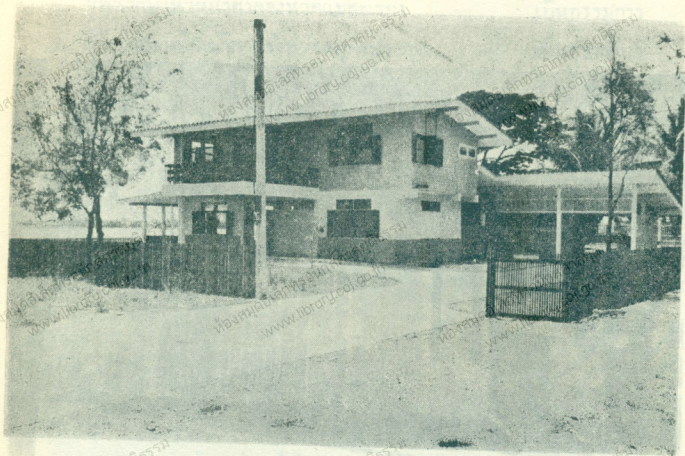
สั่ง ณ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๓

พลวงอำมฤตเนติศาสตร์

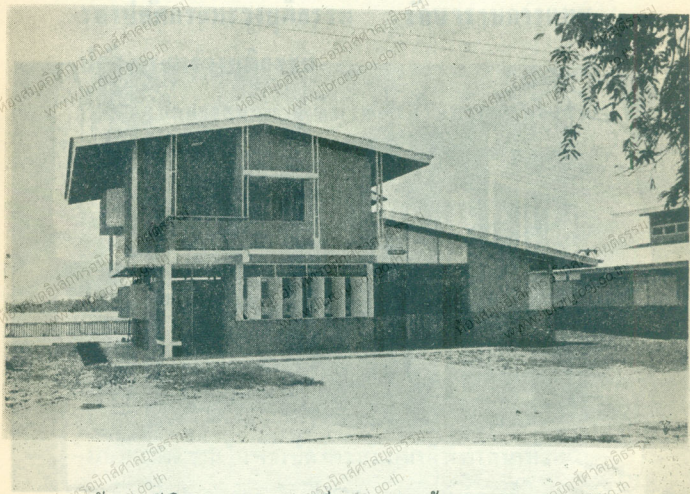
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

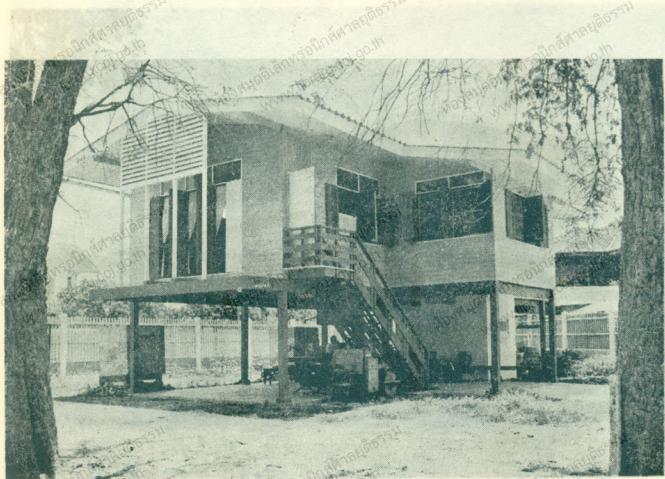
ศาลจังหวัดสมุทรปราการหลังใหม่

บ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาล อยู่หลังศาล และริมแม่น้ำเจ้าพระยา
 ราคาก่อสร้าง ๑๕๐,๐๐๐ บาท แต่มั่นคนชมว่า ๒ แสนสร้างไม่ได้ ต้อง ๒ แสนห้า
 ก็ชมเอาเอง — ดีเอาเอง

บ้านพักผู้พิพากษา ๒ หลังเคียงคู่อุบัติริมน้ำเจ้าพระยา ต่อกับบ้านพัก
หัวหน้าศาล ก็ราคาหลังละแสนบาท — นายช่างบอกว่าแสนห้าผมยังไม่สู้ — น่ายู่
แต่ขุ่ยเยอะ

บ้านพักจำศาล มาขีดหัวหาดอยู่ติดถนน

สมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยราชภัฏ

หัวราช
อาณาจักร

คำกล่าวรายงาน โดย นายจรูญ ปิยสิริพันธ์
รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน
ปลัด กระทรวงยุติธรรม

ในพิธีเปิดการสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหัวราช
อาณาจักร พ.ศ. ๒๕๑๓ วันจันทร์ที่ ๗ กันยายน ๒๕๑๓
ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม

ขอประทานกราบเรียน ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ข้าพเจ้าและบรรดาผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ตลอดจน
เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง รู้สึกเป็นเกียรติและมีความยินดีเป็น
อย่างยิ่งที่ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้กรุณา
มาเป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้า
ศาลหัวราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๑๓ ท่ามกลางผู้เกี่ยวข้อง
ทั้งหลายที่ได้กรุณามาร่วมงานในวันนี้

การที่กระทรวงยุติธรรมได้จัดให้มีการสัมมนาผู้พิพากษา
หัวหน้าศาลหัวราชอาณาจักรขึ้นนี้ ก็สืบเนื่องมาจากกระทรวง
ยุติธรรมได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง มีท่านประธาน
ศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม
รองปลัดกระทรวงยุติธรรมและอธิบดีผู้พิพากษาศาลใน

กรุงเทพฯ เป็นกรรมการ เพื่อพิจารณาแก้ไขข้อขัดข้องใน

การบริหารราชการของกระทรวงยุติธรรมและศาลทุกระดับ
ซึ่งคณะกรรมการ ประชุมปรึกษาพิจารณาแล้ว ได้เสนอแนะ

ต่อกระทรวงยุติธรรมมีความข้อหนึ่งว่า สมควรจะปรับปรุง

ส่งเสริมสมรรถภาพ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทั้งหลายให้มีความ

เข้มแข็งยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี

และในด้านการบริหารควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ

ในศาลชั้นต้นโดยการจัดให้มีการประชุมสัมมนาผู้พิพากษา

หัวหน้าศาลชั้นเป็นครั้งคราว เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความ

กิดเห็นในอันที่จะเป็นทางเสริมสร้างสมรรถภาพดังกล่าว ทั้ง

กระทรวงยุติธรรมก็จะได้ชี้แจงนโยบายที่เกี่ยวกับราชการ ศาล

ยุติธรรมให้ทราบเป็นแนวทางปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนจักให้มีการ

เพิ่มพูนความรู้ เร่งเร้าให้เกิดความสนใจในปัญหาข้อ

ขัดข้องต่าง ๆ และหาวิธีแก้ไขข้อขัดข้องนั้น ๆ ให้ลุล่วงไป

กระทรวงยุติธรรมได้ พิจารณาเห็นชอบ ด้วยกับข้อ เสนอแนะ

ของคณะกรรมการ ฯ จึงได้ดำเนิน การขอตั้งเงิน งบประมาณ

จัดการสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทั่วราชอาณาจักรขึ้น ซึ่ง

รัฐบาลก็ได้กรุณาจัดสรรงบประมาณให้ ในปีงบประมาณ

๒๕๑๓ นี้

สำหรับ การเตรียมการสัมมนาในส่วนที่เกี่ยวกับการ

ค้นหาข้ออุปสรรคหรือข้อขัดข้องต่าง ๆ ในศาลชั้นต้นนั้นกระ

ทรวงยุติธรรมได้ขอความร่วมมือ ไปยังอธิบดีผู้พิพากษาศาล

และผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทั้งหลาย ซึ่งอธิบดีผู้พิพากษามา
และผู้พิพากษาหัวหน้าศาลก็ได้ให้ความร่วมมือรวบรวมส่งมา
มีปัญหาที่น่าสนใจและจะเป็นประโยชน์ต่อราชการอยู่หลายข้อ
ด้วยกัน กระทรวงยุติธรรมได้จัดปัญหาข้อขัดข้องเหล่านั้นเข้า
เป็นหัวข้อสัมมนาในครั้งนี้ นอกจากได้เตรียมการไว้เช่นนั้น
แล้วกระทรวงยุติธรรมจะได้จัดให้มีการบรรยายเรื่องข้อสังเกต
เกี่ยวกับงานของศาลชั้นต้นในศาลฎีกาและธุรการแก่ผู้เข้า
ร่วมสัมมนา อันเป็นการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่
ราชการอีกด้วย

กระทรวงยุติธรรมกำหนดวันสัมมนาไว้ตั้งแต่วันที่ ๗
ถึง ๑๑ กันยายน ศกนี้ โดยในตอนเช้าจะมีการบรรยายความรู้
และการประชุมอภิปรายในปัญหาทั่ว ๆ ไป ส่วนตอนบ่ายแยกผู้
เข้าสัมมนาออกเป็นกลุ่ม สัมมนาตามหัวข้อปัญหาที่ได้จัดไว้
แล้วนำเอาข้อยุติหรือข้อเสนอแนะมาเสนอที่ประชุมใหญ่พิจารณา
สรุปผลการสัมมนาในวันประชุมวันสุดท้ายอีกครั้งหนึ่ง
ผู้เข้าสัมมนาคราวนี้มีรวมทั้งสิ้น ๑๗๐ คนเศษ คือผู้พิพากษา
หัวหน้าศาลทั่วราชอาณาจักรอธิบดีผู้พิพากษามาทั้ง ๙ ภาค
ผู้แทนศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลคดีเด็กและ
เยาวชนกลาง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการสัมมนา นอกจากนี้
ผู้เข้าสัมมนาแล้ว กระทรวงยุติธรรมยังได้เชิญผู้พิพากษาที่รับ

ราชการศาลในกรุงเทพฯ เข้าร่วมประชุมในฐานะผู้สังเกต
การณ์อีกด้วย กระทรวงยุติธรรมหวังว่าแม้การสัมมนาผู้
พิพากษาหัวหน้าศาลทั่วประเทศอาจจกราวนี้จะเป็นครั้งแรกที่
กระทรวงยุติธรรมจัดขึ้น แต่ผลของการสัมมนากจะอำนวย
ประโยชน์แก่ราชการกระทรวงยุติธรรมเป็นอันมาก

บัดนี้ผู้เข้าสัมมนาได้มาประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้แล้ว
กระผมขอประทานกราบเรียน ขวพลฯ ได้ โปรดเปิดการสัมมนา
ต่อไป

คำกล่าวตอบ โดย ฯพณฯ หลวงจํารูญเนติศาสตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ในพิธีเปิดการสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ทหาร
อากาศ จักร พ.ศ. ๒๕๑๓ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๑๓
ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม

ท่านรองปลัดกระทรวงและท่านผู้เกียรติ

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติและมีความยินดีอย่างยิ่งที่
ได้มาเปิดการสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ทหารอากาศ
ในวันนี้

รัฐบาลตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่า อำนาจตุลาการหรือ
อีกนัยหนึ่งอำนาจพิจารณาพิพากษาอรรถคดี เป็นของศาลหรือ
ผู้พิพากษาโดยเฉพาะ แต่ก็มีหลักธรรมมาแต่โบราณกาลว่า
ศาลหรือผู้พิพากษาก็จะต้องปราศจากอคติทั้ง ๔ อันหมายถึง
ฉันทาคติ โมหาคติ โทษาคติ และภยากติ กระทรวงยุติธรรมมี
หน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับราชการศาล คือระเบียบราชการตุลา
การอันแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากอำนาจตุลาการ กระทรวง
ยุติธรรมจึงได้พยายามทุกวิถีทาง ที่จะส่งเสริมและปกป้องศาล
หรือผู้พิพากษา ให้มีความเป็นอิสระในการใช้อำนาจตุลาการ
อย่างแท้จริง แต่ในอีกด้านหนึ่ง เมื่อกระทรวงยุติธรรมต้อง

๓๖ รบรอนิกส์ศาลยุติธรรม
ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
www.library.coj.go.th

รับผิดชอบในระเบียบราชการตุลาการ ก็เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของกระทรวงยุติธรรมจะต้องเลือกสรรและส่งเสริมให้มีผู้พิพากษาที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนมีวิชาความรู้ และมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ราชการเพราะศาลจะเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนหรือไม่อยู่ที่ผู้พิพากษา ถ้าผู้พิพากษามีคุณความดีแล้ว ศาลก็ย่อมจะอำนวยความสะดวกเป็นสุขให้แก่อาณาประชาราษฎร์ได้อย่างแท้จริง

กระทรวงยุติธรรมจัดประชุมสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลขึ้น ก็เพื่อจะได้เป็นทางเสริมสร้างสมรรถภาพในการปฏิบัติราชการให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยให้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันเองในปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ตลอดจนปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับราชการศาลยุติธรรม อันเป็นวิธีอันหนึ่งที่จะเพิ่มพูนคุณความดีของผู้พิพากษา ข้าพเจ้าจึงหวังว่าท่านทั้งหลายคงจะอนุโมทนาและสนับสนุนในเจตนาอันดีของกระทรวงยุติธรรมนี้

เมื่อผู้พิพากษาได้มาประชุมพร้อมกันแล้วเช่นนั้นขอท่านจงให้ความร่วมมือแก่การสัมมนาครั้งนี้ โดยแสดงความกิตติความเห็นที่เป็นประโยชน์ เพื่อที่จะให้การสัมมนานี้สำเร็จผลสมความมุ่งหมายทุกประการ

บัดนี้ ได้เวลาแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๑๓
แด่นับเป็นต้นไป.

คำปราศรัยของ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ในโอกาสเปิดการสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทั่วประเทศ

พ.ศ. ๒๕๑๓

๗ กันยายน ๒๕๑๓ ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม

เวลาสำหรับเปิดสัมมนายังมีเหลือนิดหน่อย จึงขอถือโอกาสนี้พูดอะไรบ้าง แต่ขอได้โปรดเข้าใจว่า ข้อความที่ผมจะพูดต่อไปนี้เป็น การพูดกันเองในระหว่างนักกฎหมาย และในระหว่างผู้ที่มาอาชีพเป็นตุลาการ ผมเองเวลานี้ไม่เป็นตุลาการ แต่ก็เคยเป็น จึงหวังว่าคงพอพูดได้บ้าง ถ้าหากมีอะไรผิดพลาดก็ขอได้โปรดให้อภัย และขอให้ถือว่าเป็นการพูดระหว่างกันเอง ผมขอปรับความเข้าใจบางประการให้ทราบถึงนโยบายของกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมขอขอบพระคุณท่านอธิบดี ท่านหัวหน้าศาล และท่านตุลาการอื่นๆ ที่กรุณาเข้าร่วมสัมมนา หวังว่าจะกรุณาช่วยให้การสัมมนานี้ลุล่วงไปด้วยดี การจัดสัมมนานี้เป็นเรื่องที่คณะกรรมการซึ่งกระทรวงยุติธรรมตั้งใน พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้เสนอไว้ ดังที่ท่านรองปลัดฯ ได้กล่าวในรายงานการเปิดสัมมนา เมื่อสมัยผมรับราชการเป็นตุลาการก็ได้เคยมีความคิดในเรื่องที่เราควรจะมีวิธีปรับปรุงทางวิชาการ กระทรวงยุติธรรมก็เคยคิดจนถึงกับมีการชุมนุมผู้พิพากษา ซึ่งเวลานั้นทำได้แค่เฉพาะผู้พิพากษาศาลในกรุงเทพฯ เพราะเราไม่มีงบประมาณจะเชิญท่านที่อยู่ต่างจังหวัด

ในครั้งนั้นได้มีการอภิปรายกันถึงข้อขัดข้องบางประการ เป็นทำนอง
 สัมมนาเหมือนกัน กระทำโดยเกณฑ์ผู้พิพากษาผู้ใหญ่ ให้มาปรับ
 ความเข้าใจหรือชี้แจงในเรื่องหัวข้อกฎหมายนั้น ๆ เท่าที่ผมจำได้ดูเหมือน
 ทำได้สัก ๒ ครั้งเท่านั้นเองก็เงียบหายไป จะเป็นด้วยอะไรผมไม่ทราบ
 ต่อมาผมออกจากราชการเป็นอันไม่ทราบเรื่องต่อไป ครั้นผมกลับมา
 รับราชการอีกได้รับงบประมาณให้จัดทำการสัมมนา ผมจึงพอใจเป็น
 อย่างยิ่ง เมื่อเราได้มาพบกัน ได้พูดปรับความเข้าใจกันปัญหาต่างๆ
 ก็จะยุติลงได้ และความรู้ ความคิด ความอ่านก็จะเจริญงอกงามขึ้น
 ไปตามตัว

กระทรวงยุติธรรมมีความประสงค์อย่างยิ่งที่จะปรับปรุงราชการ
 ศาลยุติธรรมให้ดีขึ้น เพิกถอนไว้ซึ่งอำนาจตุลาการ ไม่ให้ใครมาแตะต้อง
 ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งก็ยกฐานะผู้พิพากษาให้ดีขึ้น เวลานี้
 ราชการศาลยุติธรรมได้รับความเคารพจากแผนกอื่นๆ กระทรวงยุติธรรม
 ประสงค์จะรักษาไว้ซึ่งความเคารพที่เราได้รับนี้ และมีใจจะเพียงรักษาไว้
 แต่ต้องการที่จะเพิ่มพูนความเคารพที่ประชาชนก็ดี ราชการแผนกอื่นก็ดี
 มีต่อศาลยุติธรรมให้แน่นแฟ้นและสูงยิ่งขึ้น และในขณะเดียวกันก็พยายาม
 ปรับปรุงฐานะผู้พิพากษาคด้วย การปรับปรุงฐานะผู้พิพากษานี้ นอกจาก
 ฐานะธรรมตาซึ่งเราเข้าใจกันแล้ว ยังอยากจะส่งเสริมในทางสวัสดิการ
 การเหล่านี้จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกๆ
 ฝ่ายรัฐบาลนั้นท่านร่วมมือด้วยเสมอ แต่บางทีกำลังเงินไม่พอนั่ง มีเหตุ
 ขัดข้องอย่างนี้ อย่างนั้นบ้าง เพราะฉะนั้นจึงต้องอาศัยเวลาและโอกาสด้วย

สุดท้ายจะมีมาเมื่อใด เราคอยอยู่ เมื่อเวลาและโอกาสมาเราจะรีบช่วย
 กันที่ นี่เป็นเหตุการณ์ภายนอก ที่ฉันผอมยากจะกล่าวถึงเหตุการณ์ภายใน
 ของเราเอง ถ้าหากท่านผู้พิพากษาทุก ๆ คนให้ความร่วมมือแก่กระทรวง
 ยุติธรรมตามควรแล้ว โอกาสที่กระทรวงยุติธรรมจะทำงานในตำแหน่ง
 ประจักษ์และสวัสดิการความเป็นอยู่ของผู้พิพากษา ย่อมจะสำเร็จง่ายขึ้น
 การร่วมมือที่จะให้กับกระทรวงยุติธรรมนั้น พุทธตามจริงท่านผู้มีเกียรติก็
 ให้อยู่แล้ว ที่ผมจะกล่าวต่อไปไม่ได้หมายความว่าท่านไม่ได้ให้ แต่ผม
 พุทก็เพื่อจะเป็นการเน้นย้ำยิ่งขึ้น การปฏิบัติราชการดี เป็นความ
 ร่วมมืออย่างดียิ่ง เพราะเหตุว่าข้าราชการของเราดี เป็นที่เชิดชูเกียรติ
 ศักดิ์ของศาลแล้ว การที่ผมซึ่งเป็นกระบอกเสียงจะพูดอะไรกับคนอื่นนั้น
 ย่อมจะสะดวกยิ่งขึ้น ถ้าเราปฏิบัติตนเป็นตุลาการ คือทำการพิจารณา
 พิพากษาให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างแท้จริงอย่างที่เราปฏิบัติอยู่ทุก
 วันนั้น และให้ดียิ่งขึ้นแล้ว จะเป็นการเชิดชูเกียรติและความสำคัญของ
 ศาล การบำเพ็ญตนสมกับเป็นตุลาการอย่างแท้จริง ซึ่งท่านทั้งหลาย
 ย่อมปฏิบัติอยู่แล้ว ก็เป็นการส่งเสริมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ผู้พิพากษา
 ะทั้งหลายได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ที่ไว้ใจเรียนมามาก การเป็นปัญญาชน
 นั้นคนอื่นเขาเรียกเราได้ง่ายๆ แต่อยู่ที่ว่าเราต้องทำตัวเราให้เป็นปัญญาชน
 ให้สมกับที่เขาเรียก ผมเคยได้ยินคนเขากล่าวมาถึงข้าราชการบางท่านว่า
 นี่กว่าเป็นปัญญาชน แต่ความจริงอุปัญญา เพราะหัดที่ข้าราชการนั้นไม่
 ใช้พวกเรา แต่รู้สึกเสียๆ นี่กว่าถ้าเขากล่าวอย่างนั้นแก่พวกเราแล้ว
 ผมจะกลุ้มใจสักแค่ไหน ผมคิดว่าอย่างน้อยที่สุดผมเคยเป็นตุลาการและ
 เป็นเพื่อนฝูงกันกับคุณมาแต่ก่อน ได้ศึกษามาจากสำนักศึกษาเดียวกันจึง
 ถู่วิสสาสะ เมื่อพบปะกันก็อดคุยไม่ได้ และเมื่อคุยกันแล้วมีอะไรก็นำมา

เล่าสู่กันฟัง ในสมัยเมื่อผมอยู่ต่างจังหวัดผมรู้สึกว่าจะต้องระมัดระวังตัวพวกเรายู่ด้วยกันจำกัดตัว การสมาคมก็แคบไม่เหมือนในกรุงเทพฯ เราต้องพบปะสมาคมกันทั้งในและนอกเวลาราชการเพราะไม่มีที่จะไป และเราจำเป็นต้องคบค้าสมาคมกับข้าราชการแผนกอื่นด้วย ผมรู้สึกว่าถ้าเราห่วงไหวในสิ่งบางอย่างซึ่งไม่ควรจะห่วงไหวหรือห่วงไหวเกินส่วนไป ก็ยอมไม่เป็นผลดีแก่เรา เช่นเคยมีเรื่องเกิดขึ้นทำให้ผมไม่พอใจเป็นอย่างมาก ผมต้องระบับใจเป็นการใหญ่ สำหรับท่านผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทุกคนคงแก่เรียนและคงเก่งงานแล้วย่อมไม่มีปัญหาอะไร แก่ผู้พิพากษาซึ่งอยู่ในความปกครองของท่านนั้น บางท่านก็ยังหนุ่ม ๆ บ้าง ยังโสดบ้าง จึงอาจจะมีกรณีที่ทำให้ท่านหนักใจบ้างเป็นธรรมดา เวลาผมไปราชการต่างจังหวัดโดยมากมักจะถามว่าพวกเรานี้อยู่เย็นเป็นสุขดีหรือ และเกี่ยวกับราชการแผนกอื่นนั้นเราเป็นอย่างไรบ้าง เมื่อได้ทราบข่าวว่าพวกเราทุกคนกลมเกลียวกันและสบายดี เกี่ยวกับราชการแผนกอื่นก็ราบรื่นเป็นไปโดยเรียบร้อยแล้วก็นำมาซึ่งความสบายใจ เป็นหน้าที่ของผมที่จะต้องดูแลให้ราชการศาลเป็นไปโดยเรียบร้อย ซึ่งไม่ใช่อำนาจในทางพิจารณาพิพากษาอรรถคดี การพิจารณาพิพากษาคดีผมไม่เกี่ยวข้องด้วย คุณจะพิจารณาพิพากษาอย่างไร เป็นเรื่องของแต่ละท่านไป ส่วนผมนั้นดูแลให้กิจการของศาลเป็นไปโดยเรียบร้อยเท่านั้น ฉะนั้นถ้าหากว่ากรุณาพิจารณาเจตนาของกระทรวงยุติธรรมว่าอย่างไร และให้ความร่วมมือแก่กระทรวงยุติธรรมแล้ว ผมก็เข้าใจว่าเราคงจะบรรลุจุดหมายของเรา ถ้าการปรับปรุงที่ผมมีอยู่ในใจและที่กระทรวงยุติธรรมดำเนินการอยู่นี้เป็นผลสำเร็จแล้ว หากเป็นความดีก็ขอให้ความดีนี้เป็นของกระทรวงยุติธรรม แต่ถ้าหากไม่ดีก็เป็นความรับผิดชอบของผมเอง หากว่าการปรับปรุงไม่สำเร็จก็ขอ

ได้โปรดพิจารณาว่าทำไมไม่สำเร็จนั้นเพราะอะไร อยู่ที่ไหน อยู่ที่ผม อยู่ที่
กระทรวงยุติธรรมอยู่ที่โอกาส อยู่ที่ฐานะการเงิน อยู่ที่การกระทำอย่างหนึ่ง
อย่างใด ของใคร หรืออะไรแน่เราก็ต่างคนต่างก็เป็นคนมีความรู้ ขอให้
พิจารณาได้ก็ ถ้าหากไม่สำเร็จเพราะตัวผมก็ดี เพราะกระทรวงยุติธรรม
เองก็ดี ผมยอมรับผิดชอบทั้งสิ้น ไม่ได้เห็นความรับผิดชอบเลย ถ้าหาก
ว่าความไม่สำเร็จนั้นมันไม่อยู่ที่ตัวผมหรือกระทรวงยุติธรรม ก็ขอให้ดูว่า
อยู่ที่ไหน เพราะเหตุใดเพราะใคร

ศาลได้รับการเชิดหน้าชูตาเป็นอันมาก ตั้งแต่ครั้งโบราณ เป็นต้น
มา เจตนาของผมที่จะปรับปรุงศาลนั้น ไม่ใช่สำหรับส่วนตัวผมเองหรือ
สำหรับใคร สำหรับท่านผู้มั่งคั่งร่ำรวยอยู่ ณ ที่นั้นโดยเฉพาะก็ไม่ใช่ ผม
กระทำสำหรับส่วนรวม เรากล่าวกันเสมอว่าศาลเป็นที่พึ่งของประชาชนซึ่ง
ก็เป็นความจริง และบางคนยังบอกว่าเป็นที่พึ่งชั้นสุดท้ายภัยชั่ว และก็
เมื่อเป็นที่พึ่งของประชาชนแล้ว ที่พึ่งก็จำต้องดี ตัวเราเองก็ดี เมื่อออก
จากราชการไปแล้ว พวกญาติพี่น้องเราก็คือญาติมิตรสหายเราก็ตตามตลอด
จนเพื่อนฝูงเราก็คงจะอยู่ในเมืองไทยและตายในเมืองไทยด้วยกันทั้งสิ้น
ฉะนั้นถ้าหากว่าการปรับปรุงศาลนั้นเป็นไปสมดังเจตนา และศาลของเรา
เป็นบึกแผ่นดีขึ้นมาแล้ว ซึ่งเวลานี้ก็นับว่าดีอยู่ แต่ของทุกอย่างในโลกนี้
แม้จะดีอยู่แล้วเราจะมีกว่าพอแล้วก็ไม่ถูก เมื่อดีอยู่แล้วก็ให้ดีขึ้นอีก ซึ่งจะ
เป็นหลักประกัน เป็นที่คุ้มครองและเป็นที่ยึดอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นของเรา
เอง ของลูกหลานเรา ของญาติมิตรสหายเรา ตลอดจนคนส่วนรวมทั่วไป
ด้วยความประสงค์อันนี้ ผมจึงรู้สึกว่าเป็นกรณีจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงศาล
กว่าปรับปรุงนี้ไม่ใช่หมายความว่าเราไม่ดี ผมหมายความว่าดีอยู่แล้ว แต่
ว่ายังมีช่องทางที่จะดียิ่งขึ้น ก็อยากจะให้ดียิ่งขึ้น เห็นว่าระบบของเรา

ปัจจุบันนี้ ผู้พิพากษาอาวุโสต้องเข้ากรุงเทพฯ หมก เพราะถ้าไม่เข้ากรุงเทพฯ ก็ไม่ได้เงินเดือนขึ้น ในต่างจังหวัดจึงมีแต่ผู้พิพากษาอาวุโสหน่อย ซึ่งก็เป็นธรรมดาที่ผู้พิพากษาอาวุโสหน่อยย่อมมีความชำนาญชำนาญน้อยกว่าผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูง ดูประหนึ่งว่าการให้ความยุติธรรมตามต่างจังหวัดนั้นไม่มีความสำคัญเท่าในกรุงเทพฯ ผมได้ชี้แจงต่อท่านผู้ใหญ่ว่าต่างจังหวัดก็เป็นคนไทยและเป็นพี่น้องของเราเหมือนกัน การให้ความยุติธรรมต้องแพร่ไปทั่วราชอาณาจักรสม่ำเสมอ ไม่ใช่สำคัญแต่เฉพาะในกรุงเทพฯ ต่างจังหวัดนั้นแม้จะเป็นจังหวัดที่แร้นแค้น จังหวัดที่ไม่ร่ำรวยเงินทอง ประชาชนฐานะไม่ค่อยดี แต่เมื่อเขาเสียภาษีอากรแล้วตามฐานะของเขา เขาก็ชอบที่จะได้รับการให้ความยุติธรรมเช่นเดียวกับคนอยู่ในเมืองหลวง ในกรุงเทพฯ มีคดีพิพาทกันเป็นเงินจำนวนแสนจำนวนล้าน บางคนถือว่าคดีเหล่านี้เป็นคดีสำคัญ เพราะพิพาทกันด้วยทุนทรัพย์มาก แต่ชานาพิพาทกันด้วยนาสักไร่เดียวหรือด้วยทุนทรัพย์เพียง ๔,๕ พันบาท ความสำคัญของคดีนั้น มันอาจจะยิ่งกว่าคดีที่เศรษฐีพิพาทกันเป็นเงินล้านก็ได้ เพราะเศรษฐีเสียเงินล้านสองล้านไม่รู้สึกอะไร ชานาเสียสักห้าพันบาทก็ได้รับความกระทบกระเทือนอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้นการที่เราบอกว่าคดีนั้นสำคัญกว่าคดีนี้ คดีนี้สำคัญกว่าคดีนั้น เพราะทุนทรัพย์มากมายนั้น ผมเองตั้งแต่ไหนแต่ไรเคยพูดเสมอว่าไม่มีเหตุผล มีคนเห็นด้วยบ้างไม่เห็นด้วยบ้าง สุดท้ายแล้ว ผมเห็นว่าความสำคัญนั้น ทุกคดีนั้นย่อมมีอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น จะถือว่าคดีนั้นไม่สำคัญ คดีนี้สำคัญ หาชอบไม่ ราษฎรควรจะได้รับคามยุติธรรม เสมอหน้ากัน เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว การที่กระทรวงประหนึ่งว่าการให้ความยุติธรรมในเมืองหลวงก็ในกรุงเทพฯ นั้นสำคัญกว่าที่อื่นนั้น ผมจึงไม่เห็นด้วย เรื่องเงินเดือนนั้นมีความยุ่งยากเสมอ

คราวหนึ่งในการพิจารณาพระราชบัญญัติระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ซึ่งกระทรวงยุติธรรมขอปรับปรุงเงินเดือนผู้พิพากษาด้วย คณะกรรมาธิการของสภา ซึ่งตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเวลานั้นมีนักกฎหมายเป็นส่วนมาก กรรมการขอแก้มาตรา^๕นี้ แก้มาตรา^๕เรื่อยมาผมเป็นผู้แทนกระทรวงยุติธรรมก็ยอมเรื่อย พอถึงบัญชีเงินเดือนก็จะขอแก้ตลอดอีก ผมจึงเรียนว่าผมยอมมากแล้ว ผมขออันเดียว คืออัตราเงินเดือนขอให้คงไว้ตามเสนอ ท่านก็ยอมให้ เราจึงได้เปลี่ยนฐานะของเรา ความจริงในตอนหลังที่แก้กฎหมายให้เงินเดือนตามตำแหน่งนั้น ผมเองก็อยู่ในคณะกรรมการและเป็นผู้แทนกระทรวงยุติธรรม แต่เราต้องยอมรับ เพราะเหตุเวลานั้นผมเสนอขอยกเลิกชั้นเอก, ชั้นพิเศษ เพื่อไม่ให้เงินเดือนผู้พิพากษาคตามอัตราในพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนเพื่อจะจุกเอาเงินเดือนออกมาบัญญัติต่างหาก เราจะได้มีโอกาสปรับปรุงได้ถูกทางท่านผู้ใหญ่ว่าต้องมีหลักเกณฑ์ว่าใครจะได้เท่าไร ผมขอถือเอาการทำงานเป็นหลักเกณฑ์ท่านก็ไม่ยอม ในที่สุดท่านว่าถ้าหากยกเลิกชั้นเอก, ชั้นพิเศษแล้ว ต้องยกเอาตำแหน่งเป็นสำคัญ ผมก็จำต้องยอมเพราะถ้าไม่ยอมก็ไม่ได้ปรับปรุงเงินเดือน ผมได้เสนอตลอดมาว่าควรจะหาช่องทางตัดเรื่องเงินเดือนตามตำแหน่งนี้ออกเสีย เพื่อเปิดโอกาสให้ท่านผู้อยู่ต่างจังหวัดนั้นได้รับเงินเดือนสูงขึ้น คือขั้นชั้นได้ ทางกระทรวงยุติธรรมเวลานั้นท่านรัฐมนตรีท่านก็ฟัง ท่านก็เห็นด้วยกับผม แต่ก็ยังไม่สำเร็จจนกระทั่งทุกวันนี้ จึงกลายมาตกเป็นหน้าที่ของผมนี่ที่จะต้องพยายามแก้ไขข้อนี้ให้หลุดไป ซึ่งผมเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งแก่การปรับปรุงราชการตุลาการให้ดีขึ้นอีก ผมเคยถูกถามว่าตุลาการ^๕นี้และสำคัญกว่าข้าราชการแผนกอื่นอย่างไร จึงควรจะได้เงินเดือนสูงกว่าข้าราชการอื่น ๆ คุณลองโปรดกคช

ว่าจะตอบอย่างไร เคยพูดกันมาว่าตุลาการล้มบาทเพราะเหตุว่าหากินนอกไม่ได้ ส่วนแพทย์หากินได้ คือเอาตุลาการเทียบกับแพทย์ ตอนเทียบกับแพทย์นั้นก็พอพูดอย่างนี้ได้ แต่ถ้าเทียบกับข้าราชการอื่นเล่า ข้าราชการอื่นเขาอาจบอกว่าเขาก็หากินนอกไม่ได้เหมือนกัน เพราะพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนห้ามไว้ แล้วเราจะว่าอย่างไร จะบอกว่าเราเก่งก็ไม่ได้ เพราะเป็นการอวดวิเศษยัยคนอื่น ถ้าเขาจะว่าตำรวจต้องตระเวนอยู่ชายแดน ทหารต้องออกรบ ส่วนตุลาการนั่งอยู่เฉยๆ ทำงานสบายๆ เราจะแก้ว่าอย่างไร ที่ผมยกตัวอย่างมาให้ฟังนี้เพื่อขอให้ท่านผู้มีเกียรติทุกๆ ท่านเห็นถึงความยุ่งยากลำบากใจในการที่จะปรับปรุงฐานะพวกเราว่าแต่ไหน ขอให้ช่วยโปรดกรุณาดูแลกิจการศาลแต่ละศาลที่อยู่ในความรับผิดชอบของท่าน ให้กิจการดำเนินไปด้วยดี ให้เป็นที่ยกย่องเชิดชูยิ่งขึ้นอีก เพื่อจะเป็นการช่วยอีกทางหนึ่งในการที่จะปรับปรุงราชการศาลยุติธรรมและฐานะของผู้พิพากษา การทำดีไม่ทันนี้ ผลย่อมจะสะท้อนภายหลัง ถ้าศาลเราดีขึ้นขึ้นเท่าใดลูกหลานเราก็มีความสุขยิ่งขึ้นเท่านั้น ถ้าศาลเราเฉื่อยไม่เท่าที่ควร จะเฉื่อยไม่ดีด้วยประการใดก็ตามแต่ ถ้าเฉื่อยไม่ดีไป ลูกหลานหรือ ญาติมิตรหลายเราก็อาจได้รับบาปเคราะห์เพราะเหตุนี้ก็ได้ แม้แต่ตัวเราเองเมื่อออกจากตุลาการไปแล้วอาจจะประสบเคราะห์กรรมเพราะเหตุนี้ก็เป็นได้ ผมจึงขอความกรุณาได้โปรดร่วมมือช่วยกัน ศาลชั้นต้นนั้นมีความสำคัญเป็นอันมาก เพราะเป็นศาลที่ทำสำนวนความ ผมได้เสนอต่อท่านผู้ใหญ่แล้วว่า **การที่จะปรับปรุงให้การให้ความยุติธรรมดำเนินไปด้วยดียิ่งขึ้น จะต้องปรับปรุงศาลชั้นต้นให้เป็นการใหญ่** เพราะศาลชั้นต้นเป็นผู้ทำสำนวนความ ส่วนศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกานั้น ตัดสินความตามสำนวนความที่ศาลชั้นต้นทำมา

เมื่อศาลชั้นต้นทำสำนวนมาตี ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาก็ตัดสินได้ตรงกับท้อง
เรื่อง แต่ถ้าศาลชั้นต้นทำสำนวนมาไม่ตี ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาจะทำอย่าง
ไร การจดคำพยานเป็นต้น เวลานี้เราจกกันแต่คำเบิกความ แต่สมัย

โบราณเวลาผมฝึกหัดเป็นผู้พิพากษาใหม่ๆ นั้น ได้เคยเห็นท่านผู้พิพากษา
ท่านจดคำพยานเสร็จแล้ว เคยหมายเหตุบอกไว้ข้างใต้ว่า พยานปากนั้นเห็น
มาเป็นพยานในคดีเช่นนี้แทบทุกเรื่อง เพื่อให้ศาลสูงรู้ หรือว่าหมายเหตุ
ไว้ว่าพยานคนนั้นเวลาตอบคำถามมักตะกุกตะกักรู้สึกละอายอย่างไรอยู่ บางที
ท่านก็นับทักท้วงการของพยานไว้ก่อนท้ายคำเบิกความหลังจากให้พยาน
เห็นแล้ว คือท่านนับทักข้อสังเกตของท่านไว้เพื่อศาลสูงจะได้ดูอย่างนั้นเป็น
ต้น แต่ว่าในสมัยผมก็มีผู้พิพากษาอีกท่านหนึ่ง อย่าไปเอ่ยนามของท่านเลย
พยานตอบโจทก์ไปเสร็จเรียบร้อยแล้ว จำเลยค้าน กลับตอบไปอีกอย่าง
หนึ่ง ท่านดูพยานว่าเบิกความไม่อยู่กับร่องกับรอย จะเอาอย่างไรแน่
พยานก็บอกว่าที่ตอบจำเลยนั้นถูกต้อง ท่านจึงพลิกกลับไปแก้ตอนที่ตอบ
โจทก์เสียใหม่ให้เป็นดังที่ตอบจำเลย เป็นอันว่าที่ศาลจกไว้พยานปากนั้น
ไม่ได้เบิกความกลับไปกลับมาเลย อย่างนี้เป็นต้น แล้วศาลสูงจะรู้ได้
อย่างไรว่าพยานปากนั้นเบิกความไม่แน่นอน กฎหมายเป็นแต่ตัวหนังสือ
สำคัญอยู่ที่การใช้ การใช้กฎหมายเป็นเรื่องที่ต้องเรียน ไม่ใช่ว่าไม่เรียน
แล้วครูบาอาจารย์ที่ดึกที่สุดก็คือว่าท่านตุลาการผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ท่านผู้พิพากษาหัวหน้าศาลนี้เองที่จะให้การศึกษาแก่ผู้พิพากษาที่เข้าประจำ
ใหม่ๆ ให้ได้เรียนรู้ว่าอะไรเป็นอะไร และควรทำอย่างไร การใช้กฎหมาย
นั้นไม่ใช่ของง่าย คนที่เรียนกฎหมายมานับร้อยนับพันคน ใช้กฎหมาย
ได้ก็ทุกคนหรือ

มีอีกนิตที่ผมอยากจะกล่าวถึง เมื่อผมเป็นตุลาการได้เคยเห็นผู้พิพากษาบางท่านไม่ชอบวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย และหาทางเลี่ยงไปออกในข้อเท็จจริง ผมเองเห็นว่า การวินิจฉัยข้อกฎหมายนั้นง่ายยิ่งกว่าข้อเท็จจริง เพราะข้อกฎหมายนั้นมีตัวหนังสือให้เราวินิจฉัย ผิดถูกอย่างไรก็พอเห็นได้อยู่ แต่ข้อเท็จจริงนั้นการที่จะเชื่อพยานคนไหนไม่เชื่อพยานคนไหน ไม่มีหลักเกณฑ์อะไรในโลกนี้ที่จะวางลงไปได้ การเชื่อพยานผิด ๆ ทำให้แพ้กันได้ง่าย ๆ ผมจึงกลัวปัญหาข้อเท็จจริงเป็นที่สุด เพราะกลัวจะไปเชื่อคนผิด ยิ่งเป็นคดีแพ่งด้วยแล้ว แม้เราจะจับได้ว่าผู้สาค่วยกันทั้งสองฝ่ายก็จะต้องคุยต่อไปว่าใครมุสาน้อย มุสามาก เพราะเราจะต้องตัดสินว่าใครชนะใครแพ้ ฝ่ายมุสาหน่อยชอบที่จะชนะคดีฝ่ายที่มุสามาก จึงเป็นเรื่องหนักใจ เพราะไม่มีกฎเกณฑ์ที่จะอาศัยในการวินิจฉัยได้ว่า ควรเชื่อข้อเท็จจริงของฝ่ายใดเพียงใด มีหลายท่านแย้งผมว่า การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงผิดถูกอย่างไรก็ไม่เป็นไร เพราะแล้วแต่เราจะคิดเอาเอง ก็เราเชื่ออย่างนั้นแล้วใครจะมาว่าอะไร ส่วนข้อกฎหมายนั้นผิดแล้วมันถูกจารึกไว้ ศาลสูงและใคร ๆ ก็เห็นได้ชัด กล้ายกับกลัวจะไปลงบันทึกหรืออะไรทำนองนั้น เลยไม่อยากวินิจฉัยข้อกฎหมาย ผมว่าก็ใช้อย่างนั้นไม่ถูก เรามีหน้าที่ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชน เราต้องให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างแท้จริง การวินิจฉัยข้อเท็จจริงผิดแม้คนอื่นจะไม่มีทางว่าเราได้เราจะมีความสุขได้อย่างไร เราเรียนกฎหมายมาเป็นนักกฎหมาย แล้วไปกลัววินิจฉัยปัญหากฎหมาย เราจะเรียนกฎหมายมาเพื่อประโยชน์อันใด ผมเองเห็นว่า การวินิจฉัยข้อเท็จจริงนั้นเป็นของยากมาก เพื่อจะให้หลักประกันแก่คู่ความทั้งในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย กฎหมายจึงให้มีองค์คณะ ผมทราบดีว่า เรื่ององค์คณะนั้น ผู้พิพากษาเราไม่พอ จึงเป็นเรื่องที่ลำบากมาก กระทั่ง

ยักษิธรรมก็ถูกกระทำในสภาซึ่งผมยังไม่ตอบเพราะยังไม่เข้าวาระ เรื่องผู้พิพากษานั่งพิจารณาไม่ครบคณะนั้น ผมเห็นใจ แต่อย่างไรก็ตามผมต้องขอวิงวอนให้พยายามให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ การให้ม็องค็คณะก็เพื่อเป็นหลักประกันแก่คู่ความที่จะได้รับความยุติธรรมเพราะการมีผู้พิพากษาสองคนก่อนอำนาจซึ่งกันและกัน ย่อมเป็นหลักประกันว่าจะได้ความยุติธรรมดียิ่งกว่าให้ผู้พิพากษาคคนหนึ่งคนใดมีอำนาจเด็ดขาด เพราะผู้พิพากษาก็เป็นปุถุชน บางทีก็อาจเผลอไปก็เป็นได้ จะต้องมียะไรเหนี่ยวรั้งไว้บ้าง ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงให้ม็องค็คณะ คือให้มีการถกกันซึ่งอำนาจเป็นหลักประกันแก่คู่ความว่าคดีของเขาจะได้รับการ พิจารณา อย่างรอบคอบ ดีถ้วน ฉะนั้นผมขอความกรุณาด้วย

มีอีกข้อหนึ่งผมอยากจะเรียนสักหน่อย โปรดอย่าหาว่าผมเข้าไปก้าวกายในอำนาจตุลาการ ผมขอพูดอย่างฐานเป็นกันเอง ในระหว่างที่ผมเป็นตุลาการได้เห็นผู้พิพากษาหลายท่านโดยมากเวลาถึงปัญหาข้อกฎหมายท่านถามว่า มีคำพิพากษาศาลสูงหรือไม่ การดูคำพิพากษาศาลสูงนี้ ผมเห็นว่าดีมาก แต่บางท่านเมื่อเห็นว่ามีคำพิพากษาศาลสูงแล้ว ท่านพิพากษานั้นเลยทีเดียว ผมเคยถามว่าคุณเห็นด้วยกับคำพิพากษานั้นหรือไม่ ท่านบอกว่าไม่เห็นด้วย แต่ว่าถ้าเราเอาอย่างอื่น ท่านก็แก้เรา ผมเห็นว่าไม่มีเหตุผลที่จะไปกลั้วกลับแก้ความกลัวมีผลร้ายเกิดขึ้นดังนี้ สมมุติว่าศาลสูงตัดสินพลาดไปอันหนึ่ง ซึ่งอาจจะมิได้ เพราะคนเราทำงานอาจจะผิดพลาดได้ ถ้าศาลล่างตามกันไปหมด ต่อไปแม้ศาลสูงจะรู้สึกว่าการพลาดไปศาลสูงจะแก้ก็ลำบาก เพราะศาลล่างตามกันไปหมดแล้ว เกิดเป็นคล้ายๆ ประเพณี แต่ถ้าหากว่าศาลล่างไม่เห็นด้วยกับศาลสูง เราจะไปเห็นว่าท่านผิดนั้นมันเกินไป เพราะเหตุว่าท่านเป็นผู้ใหญ่ เป็นแก่เราไม่เห็นด้วยกับ

ท่าน อย่าว่าผมก๊วภายในอำนาจตุลาการเลย ในฐานะเป็นนักกฎหมายด้วยกัน ผมอยากจะขอให้เราชี้ขาดข้อกฎหมายไปในแนวความคิดของเรา แม้จะขัดกับคำพิพากษาศาลสูงก็ตาม ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สองประการ การศึกษาจะได้เจริญขึ้น การวินิจฉัยกฎหมายจะได้กว้างขวางยิ่งขึ้น ประการหนึ่ง ประชาชน คู่ความ ทนายความ เขาจะได้ฟังความเห็นของเราซึ่งแย้งคำพิพากษาศาลสูง แล้วก็เมื่อคดีนั้นไปถึงศาลสูงแล้ว ท่านเป็นผู้ใหญ่ ท่านย่อมฟังเหตุผลของเรา ถ้าเหตุผลของเราดีกว่า ท่านย่อมจะกลับความเห็นของท่าน ท่านอยู่ศาลสูง ท่านเป็นผู้พิพากษาผู้ใหญ่ เมื่อใครมีเหตุผลดีกว่าท่านท่านก็ต้องเอา จึงเป็นโอกาสที่จะปรับปรุงการวินิจฉัยข้อกฎหมายนั้นให้ดียิ่งขึ้น ระหว่างผมอยู่ศาลฎีกาได้มีเรื่องท่านเองนี่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้ตัดสินไปแล้วเรื่องหนึ่ง ครั้นจะกลับก็มีผู้ท้วงว่าศาลล่างได้พิพากษาทำตามมาตั้งแต่เป็นกอง ๆ อยู่แล้ว ถึงกับเถียงกันเป็นการมากมาย ผมเองเห็นว่าถ้าเราเห็นอะไรผิด เราชอบที่จะแก้ เราให้ความยุติธรรมพลาคไปสิบคน ยังดีกว่าปล่อยให้ความยุติธรรมผิดพลาดไปอีกร้อยสิบสามสิบคน ผมนำมาเล่าเพื่อประกอบการพิจารณาของท่านผู้มีเกียรติว่าจะควรประการใด ผมอยากวิงวอนขอให้ได้โปรดกรุณาช่วยกัน

ที่ผมกล่าวมาทั้งหมดนี้โปรดอย่าเห็นว่าผมมาสั่งสอนหรือดำเนินติเตียนประการใดเลย ขอให้คิดว่าผมพูดในฐานะที่ผมเคยเป็นตุลาการมาก่อน และเราร่วมวิชาชีพเดียวกัน เคยทำงานร่วมกันมา บางท่านเคยศึกษาด้วยกันมา ขอให้คิดว่าที่ผมพูดวันนี้มันเป็นเรื่องขอร้อง และอธิบายความในใจให้ฟังซึ่งกันและกัน จะโปรดรับไปพิจารณาช่วยเหลือทางกระทรวงยุติธรรมได้ ก็จะเป็นพระคุณ จะเป็นการเปิดโอกาสให้

กระทรวงยุติธรรมและตัวผมเองปฏิบัติราชการได้สมประสงค์ ในชีวิต
 ผมก็ทำราชการเป็นตุลาการอย่างเดียวตลอดมา ออกไปก็ให้เห็นอีก
 ด้านหนึ่ง เพราะฉะนั้นเมื่อผมได้กลับมาอยู่กระทรวงยุติธรรมมีอะไรที่
 ผมเห็นควรปรับปรุงเพื่อให้ตนแล้วก็ยอมเป็น หน้าที่ ของ ผม ที่จะต้อง
 พยายาม ฉะนั้นจึงขอให้ท่านผู้เกียรติโปรดรับข้อดำริของผมไปตรึก-
 ตรอง หากว่าเห็นได้ข้อได้โปรดกรุณาปฏิบัติ ถ้าเห็นว่าไม่ดีก็ขอให้ทั้ง
 เสียลมเสีย วันที่ได้โปรดนึกว่าเป็นการพูดกันเองในระหว่างผู้ที่มีอาชีพ
 ตุลาการกับผู้ที่เป็นตุลาการ เป็นการพูดกันอย่างฉันทันตย์ของ ครูบา-
 อาจารย์ เพื่อนฝูงแล้วแต่กรณี มีอะไรหนักนืดเบาหน้อยให้อภัยผมด้วย
 และขอให้กรุณาช่วยกันให้การสมมนานี้ได้เป็นผลอย่างจริงจัง ข้าราชการ
 กิจการแผนกอื่นเขาทำการสมมนานี้มาก บางแห่งก็ได้ผลดีมาก บาง-
 แห่งก็ได้ผลด้นน้อยกว่า แต่ผลดีมีเสมอ ของเรานั้นกว่าจะได้งบประมาณ
 มาเป็นทีลำบากอยากเย็นมาก และต่อไปนี้จะได้อีกเมื่อใดก็ยังไม่รู้
 ฉะนั้น ถ้าหากว่าเราพิสูจน์ให้เห็นว่าการสมมนาของเรานั้นมีประโยชน์
 แก่ราชการอย่างมากแท้จริงแล้ว โอกาสที่เราจะได้งบประมาณมาสมมนา
 ต่อไปก็คงจะคล่องยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่าน และขออภัยด้วย
 ถ้าหากว่าได้พูดอะไรไม่สมควร ขอขอบคุณ

ผู้พิพากษาในอศต ปฐมวัย อมฤต

คำกล่าวปิดการอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษารุ่นที่ ๑๒

ของ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๓

ยินดีที่ได้มีโอกาสมาคุยกันอีกครั้งหนึ่ง หวังว่าการอบรม
นี้คงได้ผลดีสมความมุ่งหมายของทางราชการ ที่จริงสมัยนี้ได้เปรียบ
เพราะมีการอบรม ส่วนสมัยก่อนไม่ได้มีการอบรมเช่นนี้ การอบรมมี
เหมือนกัน แต่เรียกว่าเป็นผู้พิพากษาฝึกหัด รับการอบรมอยู่ตามศาล
ต่าง ๆ ทุกคนต้องศึกษาด้วยตนเอง ไม่มีการอบรมโดยเฉพาะอย่าง
นี้เมื่อต้องศึกษาด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ ต่างคนก็ต่างต้องขวนขวายโดย
ลำพัง วิชากฎหมายนี้เรียนอย่างไรก็ไม่จบ อย่างนี้กว่าเราเก่งเพราะ
สอบไล่ได้มาหลายครั้งแล้ว การเรียนกฎหมายกับการใช้กฎหมายนั้น
ผิดกันมาก จะเปรียบก็เหมือนอย่างเช่นเรียนเครื่องสาย ครอบกว่า
นั้นเสียงเป็นอย่างนั้น นวนเสียงเป็นอย่างนั้น แต่เราจะสืบทอดเพราะหรือ
ไม่อยู่ที่การฝึกหัดและตัวของเราเอง การเรียนกฎหมายก็เช่นเดียวกัน
แม้ตลอดจนถึงการอบรมที่เราบอกกันได้ด้วยปาก และนำเอาประสบ
การณ์ต่าง ๆ นานา ที่เคยเห็นเคยรู้มาเล่าสู่กันฟัง แต่ถ้าว่าต่อไปในชีวิต
เราจะประสบเหมือนกับที่ได้ยินได้ฟัง มาหรือแตกต่างกันไปอย่างไรหรือ
มีความยากลำบากผิดกว่ากันประการใดก็ไม่ทราบได้ โลกเรากำลัง
เจริญขึ้นทุก ๆ อย่างก็อาจจะลำบากยากยิ่งขึ้น ฉะนั้นก็ขอเตือนเป็น

ประการแรกเสียก่อนว่าการเรียนกฎหมายนั้นก็เพื่อใช้กฎหมาย แต่การ
ใช้กฎหมายสอนกันไม่ได้ ได้แต่แนะนำกันบางประการ ความสามารถ
ในการใช้กฎหมายนั้น อยู่ที่แต่ละท่านจะต้องขวนขวายหาความรู้ ด้วย
ตนเอง

ขอพูดถึงระบบการศาลของเราเสียก่อน จะได้เข้าใจว่าทำไมถึง
เป็นอย่างปัจจุบันนี้ เพื่อที่จะเป็นแนวทางให้เราใช้วิชากฎหมาย หรืออีก
นัยหนึ่งกระทำหน้าที่ผู้พิพากษาให้ถูกต้อง ระบบของเราคือทุกอย่างอยู่
กับผู้พิพากษา ในบางประเทศเขามีระบบลูกขุนสำหรับชี้ขาดข้อเท็จจริง
แต่ศาลเราจำเป็นต้องชี้ขาดทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เพราะฉะนั้น
เพื่อที่จะเป็นผู้พิพากษาที่ดี ให้ความยุติธรรมที่ดีแล้ว ผู้พิพากษาของเรา
จำเป็นจะต้องมีความรู้รอบตัวพอสมควรกับหน้าที่ จริงอยู่ในการชี้ขาด
ทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เพราะฉะนั้นเพื่อที่จะเป็นผู้พิพากษาที่ดี
ให้ความยุติธรรมที่ดีแล้ว ผู้พิพากษาของเราจำเป็นจะต้องมีความรู้รอบ
ตัวพอสมควรกับหน้าที่ จริงอยู่ในการชี้ขาดคดีนั้นเราเอาข้อเท็จจริงนอก
สำนวนมาใช้ ไม่ได้ แต่ในการที่จะเข้าใจข้อเท็จจริงในสำนวนบางกรณี
เราจำเป็นต้องมีความรู้บ้าง มิฉะนั้นแล้วก็อาจไม่เข้าใจข้อเท็จจริงใน
สำนวนได้ถูกต้อง ชักตัวอย่างง่าย ๆ เช่น เรื่องการธนาคารเป็นต้น เขา
พิพาทกันเรื่องโอนเงิน เรื่องออกเช็ค ถ้าเราไปกฎหมายก็มีแต่บอกว่า
เช็คคืออะไร แต่ถ้าเรารู้ถึงการปฏิบัติของธนาคารเราก็เข้าใจเรื่องโอนเงิน
เรื่องเช็คดีขึ้น หน้าที่ของผู้พิพากษาในศาลไทยเราหนัก เพราะเราต้อง
ชี้ขาดข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายทั้งสองประการ จึงเป็นเรื่องความสามารถ
ของแต่ละท่านไปที่จะต้องฝึกฝนตนเอง ในเมื่อเราไม่ใช้ระบบลูกขุนเรา

ก็ต้องหันมาหาอีกระบบหนึ่ง คือระบบม็องคัลคณะ คติเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่
 ต้องม็องคัลคณะเพราะไม่สำคัญ เพื่อให้รวดเร็วขึ้นจึงเห็นว่าไม่จำเป็นต้อง
 ให้ม็องคัลคณะ ผู้พิพากษานายเดียวก็ทำได้ แต่ว่าส่วนใหญ่แล้วการ
 พิจารณาพิพากษาคดีต้องม็องคัลคณะ ท่านผู้พิพากษาบางท่านเมื่อปฏิบัติ
 งานไปนาน ๆ บางทีก็มีผลเหมือนกัน อย่างเช่นผู้พิพากษาคนหนึ่งมา
 ขอให้เป็นอย่างคดีหนึ่งบอกฉันเห็นว่าผิดอย่างนั้นละ ขอข้อหนึ่งขอเถอะ ก็
 เห็นข้อลงไป ไม่ได้ถามให้ถ่วง การปฏิบัติเช่นนี้ทำให้เจตนาของ
 การม็องคัลคณะไม่ได้ผลสมบูรณ์ ความไม่สมบูรณ์เกิดขึ้นจากที่เราไม่ปฏิบัติ
 ให้ถูกต้อง แทนที่เราจะสอบถามหรือตรวจสำนวนให้รู้ว่าข้อเท็จจริงเป็น
 อย่างไรกลั้ะเข้าไปเสียทีเดียว ความประสังข์ของกฎหมายในการให้ม็องคัล
 คณะนั้นจึงเสื่อมไป และในขณะที่เกี่ยวกันอาจทำให้การใหญ่ความยุติธรรมผิด
 พลาออกไปได้ ความประสังข์ยิ่งใหญ่มากของการม็องคัลคณะก็เพื่อให้ได้มีการ
 ปรีกษาตริตรองหาเหตุผลซึ่งกันและกัน เป็นวิธีการอันหนึ่งที่จะลดอำนาจ
 ของผู้พิพากษา ป้องกันมิให้ผู้พิพากษาแต่ละนายใช้อำนาจตุลาการโดย
 ลำพังซึ่งอาจจะพลงพลาไปเกิดผลไม่เป็นธรรมแก่ผู้มาเป็นคดีได้ เรื่อง
 คุลอำนาจนี้เป็นหลักการที่สำคัญ เราจะสังเกตเห็นว่าในระบอบการปก-
 ครองประชาธิปไตย ทุกอย่างจะต้องมีการคุลอำนาจกันทั้งสน คือไม่
 ให้คนหนึ่งคนใดหรือพวกใดมีอำนาจเด็ดขาดฝ่ายเดียว ประชาธิปไตย
 กับเผด็จการนั้นผิดกันตอนที่ว่า เผด็จการนั้นมีบุคคลหนึ่งหรือหมู่หนึ่งมี
 มีอำนาจเด็ดขาด แต่ประชาธิปไตยนั้นมีบุคคลหลายหมู่ แต่ละหมู่มีการ
 คุลอำนาจกันอำนาจหนึ่งยวซึ่งกันและกัน นี่คือนิยามของประชาธิปไตย
 การพิจารณาพิพากษาคดีก็ทำนองเดียวกัน เพราะฉะนั้นกฎหมาย

จึงให้มองคณะ ในต่างประเทศบุคคลที่หนึ่งเป็นลูกขุนนั้นปกติมีราว ๆ ๑๒ คน บุคคลจำนวน ๑๒ คนนี้เป็นผู้ชี้ขาดข้อเท็จจริงในคดีว่าฟังได้เป็นประการใด ส่วนผู้พิพากษาชี้ขาดในข้อกฎหมายในเมื่อลูกขุนชี้ขาดข้อเท็จจริงแล้ว แต่เราย่อยลงมาเป็นผู้พิพากษา ๒ คนเท่านั้นที่ชี้ขาดทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เพราะฉะนั้นถ้าคิดปริมาณแล้วก็เป็นว่าผู้พิพากษาของเราคนหนึ่งเท่ากับลูกขุนของต่างประเทศ ๖ คน ที่พูดนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญของการชี้ขาดคดีเพื่อการให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนจะเป็นไปด้วยดี ก็เมื่อเราคนหนึ่งมีความสำคัญเท่ากับลูกขุน ๖ คนแล้ว เราจะมีผลถามหรือเชื่อกันโดยอะอะอะไรก็เช่นซื้อให้ยอมจะไม่ถูก ในการปรึกษาหารือกันเราเป็นผู้พิพากษาจะต้องกระทำให้นโยบาย อะอะ เราจะบอกเพื่อนผู้พิพากษาว่าคุณนี่ใช่ ไม่ได้หรืออะไรเป็นต้นเช่นนี้ หรือไม่พิจารณาเหตุผลของเขาเสียเลยก็ไม่ไหว เราจะต้องเดินสายกลางให้การให้ความยุติธรรมเป็นไปด้วยดีและราบรื่น จะได้ปฏิบัติราชการด้วยกันได้ เป็นเรื่องที่จะต้องระมัดระวังปฏิบัติตัวให้เหมาะสม ให้การให้ความยุติธรรมดำเนินไปโดยถูกต้องและต้องนึกอยู่เสมอถึงความสำคัญในการที่เราได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา

เราต่างได้ศึกษามาแล้วว่าความยุติธรรมนั้นมีสองประการ ประการที่หนึ่งคือ ความยุติธรรมตามที่เรามีความรู้สึก เราเองก็คงเคยพูดว่าทำอย่างนั้นยุติธรรม ทำอย่างนั้นไม่ยุติธรรม ที่เรียกว่าความยุติธรรมนี้จึงเป็นความนึกคิดของแต่ละคนไป บางคนอาจจะเห็นว่าบางอย่างยุติธรรม บางอย่างไม่ยุติธรรม แต่คนอื่นอาจเห็นตรงกันข้าม บางคนเห็นว่ายุติธรรม แต่อีกคนหนึ่งเห็นว่าไม่ยุติธรรม หรือคนหนึ่งเห็นว่าไม่ยุติธรรม แต่คน

เห็นว่ายุติธรรม ก็มีเหมือนกัน อย่างไรก็ตามก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ว่า ในความนึกคิด
 ของคนเราแล้ว โดยมากที่เรียกว่ายุติธรรมหรือไม่ยุติธรรมนั้นมักจะพอ
 ลงรอยกันได้ จะมีผิดเพี้ยนก็เพียงในเหตุการณ์เล็กๆ น้อยๆ แต่ส่วนใหญ่
 แล้วย่อมตรงกัน กฎหมายก็เกิดขึ้นจากความยุติธรรม คือผู้บัญญัติกฎ
 หมายย่อมถือถึงความยุติธรรมตามความนึกคิดของผู้บัญญัติว่าควรจะเป็น
 อย่างไร เมื่อรู้สึคว่าควรจะเป็นอย่างไรแล้ว ผู้บัญญัติก็บัญญัติกฎหมาย
 ออกมาเช่นนั้น แต่ผู้บัญญัติจะบัญญัติให้ตรงหรือใช้ได้เหมาะสมหมดทุก
 เรื่องที่จะเกิดขึ้นในโลกนี้ ย่อมทำไม่ได้ ต้องสุกแล้วแต่ว่าคนเรานั้นคิด
 ได้แค่ไหนตามความสามารถของคนเรา อะไรที่กฎหมายบัญญัติมาแล้ว ก็
 เป็นความยุติธรรมอีกประเภทหนึ่ง คือเป็นความยุติธรรมตามบทบัญญัติ
 ของกฎหมาย เป็นความยุติธรรมที่เด็ดขาดแน่นอน ผู้พิพากษามีหน้าที่
 ต้องให้ความยุติธรรมตามกฎหมาย จะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับบท
 บัญญัติใดไม่ใช้เรื่องของผู้พิพากษา แต่เป็นเรื่องของผู้บัญญัติกฎหมาย เมื่อ
 เขาบัญญัติอย่างไรมาแล้ว เราต้องปฏิบัติตามกฎหมายนั้นๆ เพราะฉะนั้น
 การให้ความยุติธรรมในที่นี้จึงหมายถึงความยุติธรรมตามกฎหมาย แต่เนื่อง
 จากไม่มีใครสามารถบังคับกฎหมายได้ถนัดและละเอียดละออทุกเรื่องทุก
 ราว กฎหมายจึงเปิดช่องไว้ในการที่จะให้ผู้พิพากษาใช้ความนึกคิดของ
 ตัวเองบ้างเรียกว่าดุลยพินิจ ตัวอย่างที่เห็นได้ง่ายที่สุด คือโทษในทาง
 อาญา กฎหมายกำหนดขึ้นสูงและขั้นต่ำไว้เพื่อให้ศาลวางโทษได้ในระหว่าง
 นั้น ตามที่ศาลจะเห็นสมควรเพื่อความยุติธรรมนั่นเอง อันนี้แหละเรา
 ใช้ความยุติธรรมตามความนึกคิดของเราได้ คนที่จะมีความยุติธรรมตาม
 ความนึกคิดที่ถูกต้องได้นั้น ย่อมต้องเป็นคนที่มีรอบรู้และได้เล่าเรียนมา
 พอสมควร ขอวิงวอนว่าเวลาเราจะตัดสินคดี อย่าไปให้ความยุติธรรม

ตามความนึกคิดของเราไม่ใช่เราจนถึงความยุติธรรมตามกฎหมายหายไป
 เรามีหน้าที่ให้ความยุติธรรมตามกฎหมาย ผิดถูกอย่างไร เมื่อเป็นไปตาม
 กฎหมายแล้วไม่ใช่เรื่องของเรา แต่ถ้าเราไปคิดถึงความยุติธรรมในใจของ
 เราแล้ว ความไม่ใช่เราอาจจะเกิดขึ้น และอาจจะทำให้เราวินิจฉัยข้อเท็จ
 จริงหรือข้อกฎหมายนั้นผิดพลาดไปได้ แต่ว่าที่ใดที่กฎหมายเปิดโอกาส
 ไว้ให้เราใช้ความยุติธรรมตามความนึกคิดของเราแล้ว เราก็ชอบที่จะไต่
 ทรวงให้รอบคอบ และใช้ความยุติธรรมตามความนึกคิดของเราตามที่
 สมควร เป็นเรื่องที่ตุลาการที่ดีทุกคนต้องแยกให้ออก เพราะถ้าแยกไม่
 ออก แต่ไปปนกันเข้า อาจทำให้ทุกอย่างไขว้เขวกันไป ได้ เราเป็นผู้ใช้
 กฎหมายไม่ใช่ผู้บัญญัติกฎหมาย ฉะนั้นเมื่อเราบัญญัติกฎหมายมาแล้วก็ต้อง
 ปฏิบัติตาม ถ้าหากบทบัญญัติใดมีข้อความไม่ชัดเจนจะต้องมีการแปลกัน
 แล้ว นั่นแหละเราก็อาจจะแปลให้สมกับความยุติธรรมตามความนึกคิด
 ของเราได้ ถ้าหากตัวบทกฎหมายนั้นเปิดช่องให้กระทำเช่นว่า แต่จะ
 เปิดช่องหรือไม่ก็สุดแล้วแต่ว่ากฎหมายบัญญัติไว้อย่างไร เคยพูดไว้ครั้ง
 ก่อนว่าการวินิจฉัยข้อเท็จจริงนั้นเป็นเรื่องที่ยุ่งยากมาก ผมเองเมื่อเป็น
 ตุลาการกลัวการวินิจฉัยข้อเท็จจริงมากกว่าข้อกฎหมาย เพราะเหตุว่าการ
 วินิจฉัยข้อเท็จจริงนั้นอยู่ที่ว่าเราจะเชื่ออย่างไร แต่คนเราอาจจะเชื่อสิ่งที่
 ผิดๆ ก็ได้ อาจจะหลงการที่ไม่ควรหลงก็ได้ เพราะเราก็คงเป็นคน
 ธรรมดาไม่ใช่เทวดาหรือตรัสรู้มาจากไหน ด้วยความกลัวผิคนี้อย่างนี้ จึง
 เห็นว่าการวินิจฉัยข้อเท็จจริงนั้นยาก ส่วนการวินิจฉัยข้อกฎหมายนั้นมีตัว
 บทให้ดู เราจึงแกะไปที่ละคำๆ ผิดถูกอย่างไรก็พอเห็นได้ เหมือนอย่าง
 เราทุกคนอื่นเล่าอะไรเป็นต้น เราอาจจะเข้าใจผิดหรือจำผิดก็เป็นได้

เขาเขียนเป็นจดหมายแล้ว เราอ่านจดหมายนั้นจะเข้าใจได้ดีกว่าและแน่นอน
 การวินิจฉัยข้อกฎหมายไม่ใช่เรื่องที่จะต้องกลัวเลย ได้เคยเห็นท่านผู้พิพาก
 ษาหลายท่านไม่ชอบวินิจฉัยข้อกฎหมาย จะเป็นเพราะท่านนึกอย่างไรไม่
 ทราบ แต่ทุกคนเราที่เป็นผู้พิพากษาหรือเป็นนักกฎหมายนั้น ไม่ควร
 จะกลัวข้อกฎหมาย เพราะถ้าเรากลัวข้อกฎหมายแล้วเราจะเรียนกฎหมาย
 เพื่อประโยชน์อะไร ถ้าเรียนกฎหมายเพื่อใช้ตามตัวหนังสือไม่มีการแปล
 กฎหมายกันเลย ใครก็ทำได้ไม่ต้องไปเรียน เขาว่าคำเราก็คำ เขาว่าชาว
 เราก็คำว แต่ตอนส้อมๆจะว่าอย่างไร ถ้าเราไม่ได้เรียนกฎหมายเราก็ไม่
 รู้จะทำอย่างไร แต่เมื่อเราเรียนกฎหมายและต้องใช้กฎหมายในฐานะที่
 เป็นนักกฎหมาย มีกรณีต้องแปลกฎหมายเราก็ต้องแปล การแปลกฎหมาย
 ถ้ากลัวเสียแล้วความกลัวนั้นจะสูงขึ้น ๆ จนในที่สุดจะไม่กล้าแปลกฎหมายเลย
 จะกลัวอยู่เรื่อยไป เหมือนอย่างคนหัดเป็นนักมวยเสร็จแล้วไม่กล้าขึ้นสัง
 เเวียนได้แต่อยู่ข้างเวที อีกสักหน่อยอย่างวิเศษก็เพียงให้น้ำ ไม่กล้าขึ้นชก
 เอง แล้วจะมีประโยชน์อะไรในการที่หัดเป็นนักมวย นักกฎหมายก็เหมือน
 กันถ้ากลัวการวินิจฉัยข้อกฎหมายแล้ว บวญการที่เรียนกฎหมายมา ผู้พิพาก
 ษาค้นไหนกลัวการวินิจฉัยข้อกฎหมายแล้ว ย่อมเป็นผู้พิพากษาที่ดีไม่ได้
 จริงอยู่ถ้าวินิจฉัยผิดพลาดสูงจะกลัวหรือแก้ แต่ก็ยังเป็นของธรรมดา เพราะ
 เหตุว่ามีถึง ๓ ศาล ไม่อย่างนั้นจะมีไว้ทำไมถึง ๓ ศาล ก็เพื่อไว้ดูเราว่า
 ผิดหรือถูก ถ้าหากว่าเราไม่กล้า เราจะรู้ว่าตัวเรานี้เก่งหรือไม่เก่ง เรา
 วินิจฉัยข้อกฎหมายได้ดี ได้ถูกหรือไม่ก็ไมทราบได้ คนเราเกิดมาจะทำ
 อะไร ไม่ผิดเสียเลยย่อมไม่มี พระพุทธองค์ก็ยังเคยทำผิดเมื่อก่อนตรัสรู้
 ตรัสรู้แล้วถึงไม่ผิด ก่อนตรัสรู้ท่านก็ผิดเหมือนกัน เราก็เหมือนกันยังเป็น

คนอยู่ เพราะฉะนั้นขอวิงวอนอย่างหนักหนาทีเดียว การศึกษาวิชากฎหมายจะเจริญได้นี้ก็ด้วยผู้ใช้กฎหมายวินิจฉัยกฎหมาย เล่นข้อกฎหมาย แต่การเล่นข้อกฎหมายนี้มีใช้เล่นพว้าเพรื่อ หมายความว่าถึงกรณีที่จะต้องเปลี่ยนกฎหมายแล้ว ขอให้เปลี่ยนกฎหมาย การเปลี่ยนต้องกระทำโดยรอบคอบ และอย่างที่ได้เคยกล่าวไว้แล้วถึงแม้จะมีคำพิพากษาเก่า ๆ แม้แต่ของศาลสูงก็ตามถ้าเราไม่เห็นด้วยแล้ว เราควรจะกลั้มีความเห็นของเรา แต่ก่อนที่จะกลั้มีความเห็นอย่างนี้ เราจะต้องรู้สึกตัวเสียก่อนว่ายังอ่อนอาวุโส ปกติท่านผู้แก่อาวโสหรือชำนาญงานย่อมจะถูกมากกว่าเรา และเรามักจะผิดมากกว่า จึงต้องทริกตรองให้รอบคอบที่สุด แต่ถ้าเราเห็นว่าเรามีเหตุผลเพียงพอซึ่งไม่ต้องด้วยคำพิพากษาเก่า ๆ แล้ว ไม่มีอะไรที่จะมาห้ามไม่ให้เราตัดสินใจไปตามความเห็นของเรา เพราะการให้ความยุติธรรมจะต้องเป็นอย่างนั้น สมมุติว่าเราเองเคยตัดสินผิดมาครั้งหนึ่งวันหลังเรารู้สึกตัวว่าเราชี้ขาดข้อกฎหมายผิด เวลาเมื่อมีคดีมาใหม่อย่าไปนึกว่าเพราะวันก่อนเราชี้ขาดอย่างนั้น วันนั้นเราจะต้องชี้ขาดเช่นนั้นไม่จำเป็นเลย เราควรวินิจฉัยแก้ไขให้ถูก เพราะเป็นการให้ความยุติธรรมที่ถูกต้องแก่ผู้มีอรรถคดี นักกฎหมายชอบที่จะรู้แพ้รู้ชนะ ถ้ารู้สึกว่าได้วินิจฉัยอะไรผิดก็ชอบที่จะแก้ ไม่สมควรจะทำผิดซ้ำอีก คนที่จะรับเคราะห์นั้นคือคู่ความหาใช่ตัวเราไม่ ถ้าเราไม่แก้จะเป็นว่าเราก่อกรรมทำเข็ญให้เขา ขอวิงวอนว่าข้อกฎหมายนั้นพยายามอย่าหนี แต่ว่าเมื่อจะเปลี่ยนกฎหมายขอให้ใช้ความสุ่มรอบคอบ คิดให้ถี่ถ้วนแล้วจึงแปล เปลี่ยนกฎหมายบ่อย ๆ เข้า ความความชำนาญชำนาญก็เกิดขึ้น อย่าไปกลัวเสียก่อน ถ้าเรารู้ว่าเราได้ทำอะไรผิดก็ควรแก้ไขให้ถูกต้อง

มีข้อหนึ่งซึ่งขอฝากไว้เป็นข้อระมัดระวังในการปฏิบัติราชการ ขอให้ศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาให้เข้าใจ เวลาชั้นบัลลังก์พิจารณาคดีจะได้ดำเนินการได้ถูกต้องตามกฎหมายวิธีพิจารณา ถ้าทนายสองฝ่ายเขาเจรจาโต้เถียงกันในวิธีพิจารณา เราจะบอกให้ทั้งสองฝ่ายรอบประเดี๋ยว ศาลจะลงไปปรึกษากันเสียก่อนก็ได้ แต่ถ้าทำอย่างนั้นบ่อยนักเขาก็จะรู้สึกว่ามีคของเรานั้นท่อน้อย จะไม่ค่อยดี เราต้องรู้กฎหมายวิธีพิจารณาให้คล่อง เพื่อที่จะได้ชี้ขาดได้ ในเมื่อมีกรณีโต้เถียงกันระหว่างโจทก์จำเลยในระหว่างนั่งพิจารณา แต่ก็ขณะเดียวกันต้องขอเตือนว่า ถ้าอะไรไม่แน่ใจก็อย่าเพิ่งชี้ขาด ถามผู้พิพากษาเก่าๆ ท่านเสียก่อน ซึ่งเป็นความรอบคอบ เราปรึกษาในฐานะเป็นนักกฎหมายไม่เป็นของที่น่าละอายอะไรเลย เป็นของที่ทุกๆ คนควรกระทำ เรามีผู้พิพากษาไว้มากก็เพื่อให้ปรึกษากัน ไม่ใช่ทำให้คนหนึ่งคนใดทำไปตามอำเภอใจ

มีข้อที่น่าเป็นห่วง คือการวางตนเป็นผู้พิพากษา ผู้พิพากษาต้องวางตนในสายกลางถ้าอยู่กรุงเทพฯ ก็ไม่ประหลาดอะไร บ่ายแล้วเย็นแล้วกลับไปนอนบ้าน แต่ถ้าอยู่หัวเมืองแล้วไม่ใช่เป็นของเล่น เพราะวงแคบหนึ่งจะต้องรักษาความสามัคคีในระหว่างหมู่คณะ คือในระหว่างผู้พิพากษากันให้ได้ สอดกับข้าราชการแผนกอื่นสามกับคนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งทนายความ ประการแรกในระหว่างผู้พิพากษากันนั้น เท่าที่เห็นมาบางท่านก็อารมณ์ฉุนเฉียว บางท่านก็อารมณ์ดี แต่ทุกคนนั้น ถูกรับราชการอยู่ด้วยกัน ไม่หันหน้าเข้ากันและปรับปรุงให้เข้ากันแล้ว เรื่องยกยอจะมีขึ้น การอยู่หัวเมืองต้องคลุกคลีอยู่ด้วยกันเกือบทั้ง ๒๔ ชั่วโมง จังหวัดก็เล็ก

ทำงานก็อยู่ด้วยกัน ออกจากงานแล้วยังพบกัน ช้าบ้านยังอยู่ติด ๆ กันเสีย
 อีก การพิจารณาพิพากษาคดีต้องปรึกษากัน ความเห็นอาจจะผิดกัน อาจจะ
 ถูกเดียวกัน ถูกเดียวกันหนักบ้างเบาบ้าง อาจชุ่นข้องหมองใจกันได้ถ้าเราไม่
 พยายามระมัดระวังจิตใจให้ ผู้พิพากษาที่อยู่ต่างจังหวัดมีความลำบากกว่าอยู่
 กรุงเทพฯ ๖ มาก เพราะอยู่กรุงเทพฯ ๖ เราไม่ค่อยต้องสงสัยอะไรกันก็มากนัก
 พบกันเวลางานเท่านั้นไม่สู้กระไร ส่วนต่างจังหวัดนั้นอยู่กันเกือบ ๒๔ ชั่วโมง
 และมีบ้านอยู่ใกล้ ๆ กันเสียด้วย ข้อร้ายคือคนใช้บ้านนี้ทะเลาะกับคน
 ใช้บ้านนั้น คาบเรื่องนี้มาบอกบ้าง คาบเรื่องนี้มาบอกบ้าง นายเกิดทะเลาะ
 กัน แรกก็ถึงภรรยาของผู้พิพากษาก่อน สุภาพสตรีบางท่านอ่อนไหวตาม
 วิสัยของสตรี จึงเป็นชนวนให้เกิดเรื่องได้ง่าย เวลามีเหตุเกิดขึ้นในระหว่าง
 ผู้พิพากษาคับกันแล้ว มีข้อที่ควรพิจารณาสองประการคือ ผู้พิพากษาที่อยู่
 ได้บังคับบัญชาคน เหลือของจนผู้บังคับบัญชามั่งคั่งกับบัญชาไม่ได้ หรือผู้
 บังบัญชานั้นไม่สามารถพอที่จะบังคับบัญชาผู้อยู่ได้บังคับบัญชาที่จะมั่งคั่ง
 เป็นสุขนั้นต้องประกอบด้วยทั้งสองประการ คือหัวหน้าก็ดี ลูกน้องก็ดีด้วย
 ระหว่างศาลกับข้าราชการแผนกอื่นคือทางจังหวัด ก็สำคัญมาก ศาลเราไม่
 ได้อยู่กับทางจังหวัด แต่ถ้าเรากับทางจังหวัดไม่สามัคคีกัน ความสุขก็ไม่มี
 เพราะถึงอย่างไร ๆ ศาลกับทางจังหวัดก็ยังมีความติดต่อกันอยู่ ในส่วนตัว
 ข้าราชการก็ต้องพบปะสมาคมกันเราออกมานอกศาลก็อยู่ได้การปกครอง
 ของจังหวัดในฐานะเป็นพลเมือง ในทางราชการก็จะต้องติดต่อกันเสมอสม-
 มุตที่เราเบิกเงินจากคลังเป็นต้น ถ้าเราชอบกับทางคลัง ผิดถูกอย่างไรทาง
 คลังก็จะบอกให้ทราบเราแก่แล้วก็ได้เงินเร็ว แต่ถ้าเขาไม่ชอบเราเขาก็บอก
 เพียงว่าขัดข้อง แต่ไม่บอกว่าขัดข้องตรงไหนเพราะอะไร อย่างนี้เป็นต้น

โดยปกติทางจังหวัดไม่รังเกียจพากศาล เพราะพวกศาลเรวไม่ค่อยจุกจิก แต่เคยมีข้อนำสังเกตเหมือนกัน เรื่องมีอยู่ว่าคราวหนึ่งทางจังหวัดจะมีงานอย่าทราบเลยว่าจังหวัดไหน ผู้ว่าราชการจังหวัดคือเจ้าเมืองซึ่งเวลานั้นเรียกว่าข้าหลวงประจำจังหวัด บอกหัวหน้างานแผนกหนึ่งให้จัดสถานที่ได้รับตอบว่าเวลากระชั้นมากทำไม่ทัน ข้าหลวงประจำจังหวัดก็มาบนให้หัวหน้าศาลฟัง หัวหน้าศาลบอกว่าไม่เป็นไร ผมจะจัดการให้เองและบอกข้าราชการคนนั้นว่าถ้าทำไม่ทัน มีอชนั้นก็เนรมิตเข้าซี ข้าราชการผู้นั้นว่าถ้าเนรมิตละก็ ได้มีผู้บอกว่าข้าหลวงประจำจังหวัดไม่พอใจ เพราะข้าราชการนั้นอยู่ทางจังหวัด ข้าหลวงประจำจังหวัดบอกไม่ทำ แต่พอหัวหน้าศาลบอกกลับทำ กลายเป็นเรื่องหมองใจกันขึ้นได้ อยู่ต่างจังหวัดต้องวางตัวให้เหมาะ จะว่าอย่างไรจึงจะเหมาะ พุกไม่ได้ ท้องแล้วแต่พฤติกรรมเป็นรายๆไป ข้อสำคัญขอให้ระมัดระวังอย่าให้เกิดเรื่องขึ้น ประการที่ ๓ ก็คือเกี่ยวกับทนายความและราษฎรทั่วไป ถ้าเราสนิทกับทนายความทั่วๆ ไปไม่เป็นไร แต่ถ้าเผอิญเห็นวาคคนหนึ่งคนใดเป็นคนดี พุกจាកุญเรือบ่อยๆ หรือไปสโมสรพบกัน มานั่งกินเหล้าด้วย มานั่งสูบบุหรี่คุยกันตามเรื่องไปบ่อยๆ เข้าคนอื่นก็เห็นว่าสนิทกับทนายความนั้นเป็นพิเศษ อาจถูกหาไปต่าง ๆ นานา มีผู้พิพากษาท่านหนึ่งในสมัยผม ท่านไม่ยุ่งสังกับพวกทนายเลย วันหนึ่งทนายซึ่งมีชื่อในจังหวัดนั้นยื่น หนังสือต่อผมบอกว่าต่อไปนี้เวลาเขาเป็นทนายคดีใดขออย่าให้ผู้พิพากษาท่านนี้พิจารณาคดีนั้นเลย ผมก็ถามว่าทำไมทนายความนั้นบอกว่าท่านยกฟ้องผมเสียเรื่อย ขึ้นให้พิจารณาผมก็แย่ หากินไม่ได้ ผมถามว่าที่ยกฟ้องคุณรู้ได้อย่างไรว่าผู้พิพากษาท่านเกลี้ยยกฟ้อง หรือคดีของคุณไม่ก็เอง ทนายความนั้นเลยกลับไป ไม่ได้พูดอะไรกัน อีกกับราษฎรอื่นๆ

ทุกๆ ไปเราก็ต้องวางตนให้เหมาะสมให้เป็นที่เคารพของประชาชน การอยู่
ต่างจังหวัดนั้นอยู่ได้ด้วยความยากลำบาก ไม่เหมือนอยู่ในกรุงเทพฯ อยู่
กรุงเทพฯ เราอยู่บ้านเรา ไม่ต้องยุ่งกับใคร

ราชการตุลาการนั้นมีความสำคัญอันมาก เมื่อเราเข้ามาเป็น
ผู้พิพากษาที่ขอวิงวอนให้ช่วยกันรรโลงให้ข้าราชการตุลาการเป็นปึกแผ่น
ยิ่งขึ้นต่อไป ทั้งนี้ไม่ใช่สำหรับพวกเราเท่านั้นแต่สำหรับลูกหลานเราและ
ราษฎรทั่วไป ขอให้คิดเสียว่าเวลาเข้ามาจะเป็นผู้พิพากษาเมื่อเราเป็น
ผู้พิพากษาก็มีเกียรติ มีอำนาจ ตามที่กฎหมายให้ไว้ แต่อย่าลืมว่าเราจะต้อง
ออกไปเป็นราษฎรธรรมดาวันหนึ่งหรือ เราจะกล้าใจจะเป็นตุลาการคำพิ
พากษาเราญาติเรา พวกพ้อง มิตรสหายเรา ก็ยังเป็นราษฎรธรรมดาอยู่งาน
ตุลาการเป็นหลัก ใครเดือดร้อนก็มาขอความเป็นธรรมกับเราได้ เราเป็น
หน่วยราชการที่คอยให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เดือดร้อน ถ้าหากการตุลา
การไม่ดีไปด้วยประการใด ก็หมายความว่าบุคคลที่มาขอความเป็นธรรม
อาจจะไม่ได้รับความเป็นธรรมถ้าเช่นนั้นบ้านเมืองจะเป็นอย่างไร ญาติพ
้องมิตรสหายเราจะเป็นอย่างไรเมื่อมีทุกข์ร้อนแล้วไม่มีที่พึ่ง จึงอยู่ที่พวก
เราที่จะต้องพยายามทำให้ราชการศาลนี้ เป็นปึกแผ่นและเป็นที่พึ่งอย่างแท้
จริง โบราณพูดว่าทำดี ได้ดี ทำชั่วได้ชั่วคิดจริงๆ ก็มีเหตุผล เช่นถ้าผู้พิพาก
ษาทำไม่ดี สถาบันการให้ความยุติธรรมคือศาลนี้เสื่อมลง ความเสื่อมนั้นมัน
ย่อมตอบแทนเรา อาจจะไม่ใช่แก่ตัวเราเอง แต่อาจจะเป็นลูกเรา หลาน
เรา เหลนเราก็ได้ ญาติพี่น้องเราก็ได้ มิตรสหายเราก็ได้ แต่ถ้าเราทำดี
ราชการตุลาการเจริญเป็นปึกแผ่นลูกหลานเราก็สบาย การทำดีไม่ดี
อย่างไรจึงตอบสนองเราเหมือนกัน ถึงแม้จะไม่สนองกับตัวเราเอง ก็
สนองไปยังสิ่งที่เรารัก

ทำงานอย่าลืมนึก คนเราที่ทำงานไม่ผิดนั้นไม่มี อย่างโบราณ
 ท่านว่า คนงานทำงานไม่ผิดก็คือไม่ทำงานนั่นเอง คนเก่งกฎหมายหรือผู้พิ-
 พากษาที่ตื่นขึ้น ล้วนแต่อาจผิดด้วยกันทั้งนั้น เช่นอาวินิจฉัยข้อกฎหมายผิด
 บ้าง แต่คนที่ผู้คนที่พยายามแล้ว การวินิจฉัยผิดก็ย่อมมีน้อยในทางกฎหมาย
 นั้น คนเก่งกับคนไม่เก่ง คู่กันด้วยการวินิจฉัยข้อกฎหมาย แต่ผิดพลาดได้
 ด้วยกันทั้งนั้น เป็นแต่ว่าคนเก่งวินิจฉัยผิดน้อยกว่าคนไม่เก่งความเก่งจึงวัด
 กันด้วยการทำงาน ได้ผิดพลาดน้อยกว่ากันอย่างไรผู้ที่จะเป็นผู้พิพากษาต้อง
 ผ่านสำนักอบรม ต้องผ่านการสอบเข้าเป็นผู้พิพากษา ท่านผู้ใหญ่ท่านก็พยายาม
 แนะนำ คนอื่นเขาเรียกว่าเป็นปัญญาชน เราต้องใช้ปัญญาของเราให้ถูกต้อง
 ต้องช่วยกันจรรโลงกิจการศาลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและดีขึ้น ความดี
 อันนั้นนอกจากจะตอบสนองตัวเราเอง เพราะทางราชการจะเห็นความดีของเรา
 แล้ว ยังจะสนองผู้ที่เรารักคือลูกหลาน ญาติมิตรสหายเรา ตลอดจนคนไทย
 ทั้งประเทศเลยทีเดียว ถ้าหากพวกเราต่างคนต่างพยายามทำความดี
 ความดีก็ย่อมเกิดขึ้น แต่ถ้าหากว่าตัวก็ไม่พยายามที่จะทำความดีแล้ว
 ความดีความเป็นปึกแผ่นของราชการศาลก็เกิดขึ้นไม่ได้ ขออภัยพรให้
 ทุกๆ คนมีความเจริญทั้งในทางส่วนตัวและในทางราชการ ขอให้เป็นผู้
 เป็นโตด้วยกันทุกคน และขอช่วยกันทำนุบำรุงศาลยุติธรรมของเราให้เป็น
 ปึกแผ่นให้ศาลยุติธรรมได้รับความเคารพเชิดชู อย่างเช่นคนในสมัยโบราณ
 ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่เราได้รับการเชิดชูมา ราชการศาลเรานั้นคนอื่นเขา
 เชิดชูอยู่แล้วแต่เราจะเชิดชูอยู่ต่อไป เราจะเพิ่มความเชิดชูหรือลดความ
 เชิดชูลงหรือไม่呢 มันอยู่ที่ตัวของพวกเราเอง

เพราะฉะนั้นจึงขอวิงวอนอีกครั้งหนึ่ง ขอให้พวกเราช่วยกัน
ตั้งใจปฏิบัติราชการให้การให้ความยุติธรรมเป็นปกแผ่นและเจริญยิ่งขึ้น
เป็นที่พึงของประชาชนอย่างแท้จริง อนาคตของสาละนนั้นอยู่ที่พวกเรา
บรรพบุรุษของเราทำมาดีมีเกียรติเป็นที่เคารพยกย่องของบุคคลทั่วไป
เรานอกจากอย่าไปทำลายเสีย ยังต้องขอให้พยายามปรับปรุงและช่วย
กันให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ และขอปิดการอบรมนี้
หวังว่าทุกคนจะมีความสุขความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

* ถอดจากเทปบันทึกเสียง

กำหนดการ

ในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการ

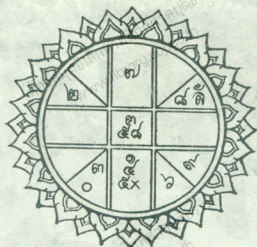
วันพุธที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๓

เวลา ๑๔.๓๕ น. ปลัดกระทรวงยุติธรรม ประธานในพิธีบูชาพระรัตนตรัย แล้วพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

เวลา ๑๕.๐๐ น. อธิบดีผู้พิพากษภาค ๑ รายงานการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการ ประธานในพิธีกล่าวตอบเสร็จแล้วเจิมแผ่นศิลาฤกษ์ และเจิมอิฐ เงิน นาก ทอง แล้วประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ประพรมน้ำพระพุทธมนต์และโปรยข้าวตอกดอกไม้

การแต่งกาย สากตนิยม

ดวงศิลาฤกษ์ศาลจังหวัดสมุทรปราการ

สุกวาระดี ๗ ๔ ๗ ๑๑ คำ ป้อ จุลศักราช ๑๓๓๒

๖

สุริยคติกาล ตรงกับวันพุธที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๓

ปฐมฤกษ์ เวลา ๑๔.๔๕ น.

สุดฤกษ์ เวลา ๑๖.๒๕ น.

เกาะ ตติย นวาศ ๕ ปฐม ตรียางค์ ๓

เสวย เทวฤกษ์ ประกอบด้วย เทวแห่ง ฤกษ์

ฉัคนาสถิตยราศรี กุมภ วาโย ธาตุ

(หันหน้าไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ)

ในพิธีวางศิลาฤกษ์ศาลจังหวัดสมุทรปราการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๓

แขกผู้มีเกียรติมาร่วมในพิธีสงฆ์

นายท่านอง ดิสนนนท์ อธิบดีผู้พิพากษภาค ๑
กล่าวรายงานต่อประธานในพิธี

คำกล่าวรายงาน

โดย

นายท่านอง ดิศวนนท์ อธิบดีผู้พิพากษภาค ๑
ในพิธวังศาลฎีกา อาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการ
ณ วันพุธที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๓

ขอประทานกราบเรียนท่านปลัดกระทรวงยุติธรรม

ข้าพเจ้าและบรรดาข้าราชการศาลจังหวัดสมุทร
ปราการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องที่มาร่วมในงาน รู้สึกเป็น
เกียรติและปิติยินดีอย่างยิ่งที่ท่านได้กรุณามาเป็น ประธาน
ในพิธวังศาลฎีกา อาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการ
หลังใหม่ในวันนี้

อาคารศาลจังหวัดสมุทรปราการหลังเก่า เป็น
อาคารชั้นเดียวสร้างแบบก่ออิฐถือปูน มีห้องพิจารณา ๓ ห้อง
สร้างเมื่อ ร.ศ. ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๔๕๐) ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๑
ได้เคยทำการซ่อมแซมตัวอาคารศาลมาครั้งหนึ่ง ปัจจุบันตัว
อาคารศาลชำรุดทรุดโทรมและคับแคบ ไม่สะดวกแก่การ
ปฏิบัติราชการ กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการของบประมาณ
สร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการขึ้นใหม่
ข้าพเจ้าและบรรดาข้าราชการศาลจังหวัดสมุทรปราการตลอด

งานข้าราชการฝ่ายอื่น และพ่อค้าประชาชนต่างมีความยินดี และซาบซึ้งในความกรุณาของกระทรวงยุติธรรมและรัฐบาล เป็นอย่างยิ่ง

อาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการที่จะสร้างใหม่^๕ เป็นตึกสองชั้นขนาด ๖ บัลลังก์ หลังคาทรงไทยสร้างในที่ดินราชพัสดุในความครอบครองของกระทรวงยุติธรรม แปลงที่ปลูกสร้างอาคารที่ทำการศาลหลังเดิม ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิลปการช่างเป็นผู้ประมูลก่อสร้างได้ รวมทั้งบ้านพัก ๓ หลังในราคา ๒,๙๒๓,๘๔๕ บาท ต่อมากระทรวงยุติธรรมได้รับเงินงบประมาณสำหรับสร้างบ้านพักผู้พิพากษาเพิ่มเติมอีก ๑ หลัง เป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท และห้างหุ้นส่วนจำกัดศิลปการช่างเป็นผู้ทำการก่อสร้างเพิ่มเติมรวมเป็นบ้านพัก ๔ หลัง ตามสัญญาที่กำหนดให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ สำหรับแบบแปลนรายการก่อสร้างและช่างผู้ควบคุมนั้นได้รับความร่วมมือจากกองแบบแผนกรมโยธาเทศบาล บัดนี้ได้เวลาอันเป็นมงคลฤกษ์แล้ว ข้าพเจ้าขอกราบเรียนเชิญท่านปลัดกระทรวงยุติธรรมได้โปรดประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการ ศาลจังหวัดสมุทรปราการหลังใหม่เพื่อเป็นสิริมงคลแก่อาคารอันจะใช้เป็นที่พักพิงพิพากษาอรรถคดี ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนสืบไป

นายบรรจบ เสาวรรณ
ปลัดกระทรวงยุติธรรม ประธานในพิธีกล่าวตอบ

คำกล่าวตอบ

โดย

นายบรรจบ เสาวรณ ปลัดกระทรวงยุติธรรม

ในพิธีวางศิลาฤกษ์ อาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการ

ณ วันพุธที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๓

ท่านอธิบดีผู้พิพากษามาภาค ๑ และท่านผู้มีเกียรติ

ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มี โอกาสมา
ประกอบพิธีวาง ศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการ ศาลจังหวัดสมุทร-
ปราการหลังใหม่ในวันนี้

กระทรวงยุติธรรมได้ตระหนักเป็นอย่างดีเสมอมา
ว่า ศาลยุติธรรมเป็นที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่
ประชาชน จึงสมควรมีอาคารที่ทำการอันกว้างขวางและสง่า
ผ่าเผย เพื่อสวดกแก่การปฏิบัติราชการ กระทรวงยุติธรรม
ถือเป็นภาระหน้าที่ส่วนหนึ่งในการจัดให้มีอาคารอันเหมาะสม
จึงได้ดำเนินการให้งานก่อสร้างอาคารศาลสำเร็จลุล่วงมาตาม
กำลังงบประมาณที่ได้รับอนุมัติ ตามรายงานของท่านอธิบดี
ผู้พิพากษามาภาค ๑ ปรากฏว่า อาคารที่ทำการศาลหลังเดิมกับ
แคบและชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลาสมควรที่จะต้องก่อ
สร้างขึ้นใหม่ กระทรวงยุติธรรมจึงได้ของบประมาณก่อสร้าง
อาคารใหม่ขึ้น และได้รบบอนุมัติเงินจำนวน ๒,๙๒๓,๘๔๕

๗๒
บาท เป็นค่าก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลพร้อมทั้งบ้านพัก
๓ หลัง และได้รับงบประมาณสร้างบ้านพักเพิ่มเติมอีก ๑ หลัง
จำนวนเงิน ๑,๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อการก่อสร้างเสร็จแล้วอาคาร
ศาลหลังนี้ จะเป็นสถานที่ราชการที่สง่าเหมาะสมที่จะเป็นที่
ทำการศาลยุติธรรม ขอให้ท่านอธิบดีผู้พิพากษามาภาค ๑
และกรรมการตรวจการก่อสร้าง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้
โปรดช่วยกัน เอาใจใส่ดูแลให้การก่อสร้างสำเร็จลุล่วงไปด้วย
ดีสมความปรารถนาของทางราชการ อนึ่ง ตามที่ท่านอธิบดี
ผู้พิพากษามาภาค ๑ ได้รายงานว่าการมโยธาเทศบาลได้มีส่วน
ช่วยเหลือในการก่อสร้างวายนี้น ข้าพเจ้าจึงขอขอบคุณกรม
โยธาเทศบาลตลอดจนนายช่างเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องไว้
 ณ โอกาสนี้ด้วย

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นมงคลฤกษ์แล้ว ข้าพเจ้าจะ
ได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารศาลจังหวัดสมุทรปราการ
หลังใหม่ และขอตั้งสัตยาธิษฐานอัญเชิญคุณพระศรีรัตนตรัย
จงบันดาลให้การก่อสร้างอาคารศาลนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วย
ความเรียบร้อย เพื่อใช้เป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความ
ยุติธรรมแก่ประชาชนสืบไป

ประธานในพิธีเจิมแผ่นศิลาฤกษ์

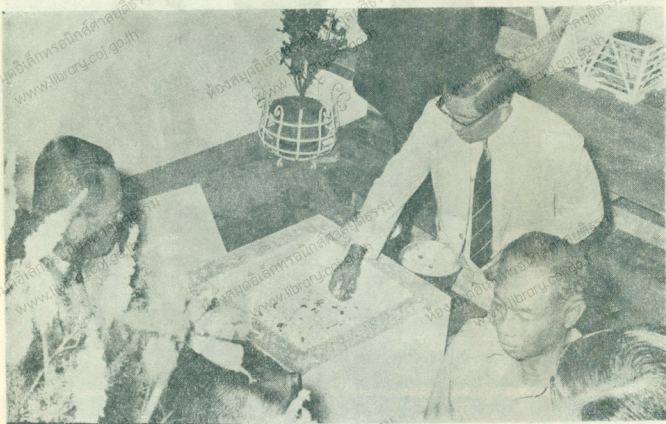

ผู้ว่าราชการจังหวัดและแขกผู้มั่งคั่ง ร่วมเป็นสักขี ในพิธีวางศิลาฤกษ์
 “คูให้ดมพราหมณ์” หรือเปล่า “คูแล้วไม่มีพราหมณ์”
 “คณะลาดำเนินการแบบไทยประยุกต์”

ก่อนแผ่นอิฐ เงิน ทอง นาค แล้วก็...
วางแผนสืบทอด — หันหน้าสู่ทิศพยาภพ

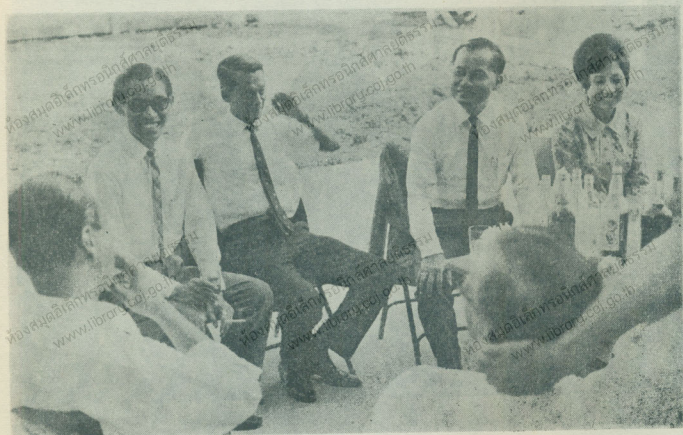
คุณบุญถม เป็นมะโนช ส.ส. สมุทรปราการ
 ร่วมพิธี ไปรษณีย์ตอกดอกไม้ กองท่าอากาศยาน
 “ขอให้ธรรมเนียบยุติธรรมนี้จงเจริญรุ่งเรืองแผ่ไพศาล
 แลเจริญติกาอยู่ชั่วฟ้าแลดิน”
 และอาจถามพวก “ถ้าจะใช้สังกะสีไทย บินดัลลเปอร์เซ็นต์ให้”

พิธีเสร็จแล้ว

ต่างก็ดีใจที่งานสำเร็จไปโดยเรียบร้อย

ยกย่องกันว่าเมื่อไรจะถึงพิธีเปิด!

แก้มือ ?
 หลังพิงวงศลาฤกษ์ แจกเหวอกลับแล้ว
 แด่ร่มลมเย็น แก่เส้นแก่สายเสียหนอยักดี!

บัญชีรายนามผู้พิพากษาศาลจังหวัดสมุทรปราการ เท่าที่ค้นได้

พ.ศ. ๒๔๓๔

อ.ท. พระสารนิตปัญญา

ร.อ.อ. หลวงสรธรรมาภัย

ร.อ.ท. พร สุขารมย์ เนติบัณฑิต

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ผู้พิพากษา

จำศาล

พ.ศ. ๒๔๓๗

พระนนทบุรี

หลวงสารกิจปริชา

หลวงศรีราชบุรุษ

นายมณี ชุตินวงศ์ เนติบัณฑิต

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

จำศาล

พ.ศ. ๒๔๓๕

พระปรีชาวินิจัย

หลวงมนุหัตถ์นิมลเหตุ

พระวิชิตเนติศาสตร์

นายบุญรอด เสงกุล เนติบัณฑิต

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

จำศาล

พ.ศ. ๒๔๔๐

พระปรีชาวินิจัย

หลวงมนุหัตถ์นิมลเหตุ

พระวิชิตเนติศาสตร์

นายบุญรอด เสงกุล เนติบัณฑิต

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

จำศาล

พ.ศ. ๒๔๘๑

พระราชปรีชา	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
หลวงมณฑุ์ทศน์วิมลเหตุ	ผู้พิพากษา
พระวิจิตรเนติศาสตร์	ผู้พิพากษา
นายพูน เฉลยทัศน์ เนติบัณฑิต	จำศาล

พ.ศ. ๒๔๘๒

พระราชปรีชา	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
พระวิจิตรเนติศาสตร์	ผู้พิพากษา
หลวงสุจริตรประภาษ	ผู้พิพากษา
นายพูน เฉลยทัศน์	จำศาล

พ.ศ. ๒๔๘๓

พระนาถปรีญา	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
หลวงสุจริตรประภาษ	ผู้พิพากษา
พระวิจิตรเนติศาสตร์	ผู้พิพากษา
นายศิริ กลัมพะสุต	จำศาล

พ.ศ. ๒๔๘๔

พระนาถปรีญา	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
นายชวน วินทวามร	ผู้พิพากษา
นายเกียรติ วัลย์พงศ์	ผู้พิพากษา
นายเฉลียว กาญจนาคม	จำศาล

พ.ศ. ๒๔๘๖

นายวิจิตร อัครวิจิตร ไกรฤกษ์
นายสนาม นิลกำแหง
นายเจริญ ไชยคุปต์
นายเฉลียว กาญจนนาคม

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
เจ้าศาล

พ.ศ. ๒๔๘๑

หลวงวิชัยนิตินาท
นายจินดา ชัยรัตน์
นายไฉน บุญยก
นายสงวน สิทธิไชย
นายสุธี จันทร์เจริญสุข

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
เจ้าศาล

พ.ศ. ๒๔๘๔

หลวงสารศิลปภูมิ
นายใหญ่ ศาลยาชีวิน
นายสกล ทันทิเจริญ
นายจิตติ วุฒิปาณี

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
เจ้าศาล

พ.ศ. ๒๔๘๖

หลวงชานนดิกรรม
นายสกล ทันทิเจริญ
นายเฉลิม สถิตยทอง
นายจรวง อมรวัช
นายจิตติ วุฒิปาณี

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
ผู้พิพากษา
เจ้าศาล

พ.ศ. ๒๔๕๗

นายเฉลิม อัจฉกามจันทร์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายสุข พงศ์สกุล

ผู้พิพากษา

นายเฉลิม สถิตย์ทอง

ผู้พิพากษา

นายจรวง อมรรักษ์

ผู้พิพากษา

นายสมรค ศิริจันทร์

จำศาล

พ.ศ. ๒๔๕๘

นายชลัม รุทระวนิช

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายเฉลิม สถิตย์ทอง

ผู้พิพากษา

นายจรวง อมรรักษ์

ผู้พิพากษา

นายสมรค ศิริจันทร์

จำศาล

พ.ศ. ๒๔๕๙

นายชลัม รุทระวนิช

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายจรวง อมรรักษ์

ผู้พิพากษา

นายจินดา เกตุบุญญา

ผู้พิพากษา

นายสมรค ศิริจันทร์

จำศาล

พ.ศ. ๒๕๐๐

นายบรรจบ เสาวรรณ

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายเดช วุฒิสงห์ชัย

ผู้พิพากษา

(ว่าง)

จำศาล

พ.ศ. ๒๕๐๑

นายใหญ่ ศาลาชีวิติน

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายกวี มนูญปิจุ

ผู้พิพากษา

นายโสพิทย์ กังคะเกตุ

ผู้พิพากษา

นายขจร หะวานนท์

ผู้พิพากษา

นายสวัสดิ์ ไชยคุปต์

จำศาล

พ.ศ. ๒๕๐๒

นายจำวุญ เจริญกุล

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายกวี มนูญปิจุ

ผู้พิพากษา

นายโสพิทย์ กังคะเกตุ

ผู้พิพากษา

นายขจร หะวานนท์

ผู้พิพากษา

นายสวัสดิ์ ไชยคุปต์

จำศาล

พ.ศ. ๒๕๐๓

นายจำวุญ เจริญกุล

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

นายกวี มนูญปิจุ

ผู้พิพากษา

นายโสพิทย์ กังคะเกตุ

ผู้พิพากษา

นายขจร หะวานนท์

ผู้พิพากษา

นายเสวก ลายเขียน

จำศาล

พ.ศ. ๒๕๐๔

นายสรรเสริญ ไกรจิตติ -
 นายโสพิทย์ กังกะเกตุ
 นายจร หะวานนท์
 นายเสมา รัตนมาลัย
 นายแสวง ลายเขียน

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
 ผู้พิพากษา
 ผู้พิพากษา
 ผู้พิพากษา
 จำศาลโท

พ.ศ. ๒๕๐๕

นายสรรเสริญ ไกรจิตติ
 นายจร หะวานนท์
 นายเสมา รัตนมาลัย
 นายประมุข สวัสดิ์มงคล
 นายแสวง ลายเขียน

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
 ผู้พิพากษา
 ผู้พิพากษา
 ผู้พิพากษา
 จำศาลโท

พ.ศ. ๒๕๐๕

(ร.ก. ๐๕ - เม.ย. ๐๖)

นายจร หะวานนท์ (ช่วยราชการ)
 นายเสมา รัตนมาลัย
 นายประมุข สวัสดิ์มงคล
 นายสำราญ ศรีประสาธน์ (ช่วยราชการ)
 นายเสงี่ยม สันติวงศ์ (ช่วยราชการ)
 นายแสวง ลายเขียน

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
 ผู้พิพากษา
 ผู้พิพากษา
 ผู้พิพากษา
 ผู้พิพากษา
 จำศาลโท

พ.ศ. ๒๕๐๖

นายสวัสดิ์ สุขศรีวงศ์

นายเสมา รัตนมาลัย

นายประกาศ บุณโยดม

นายประมุข สวัสดิ์มงคล

นายเสวก ลายเขียน

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

จำศาลโท

พ.ศ. ๒๕๐๗

นายสวัสดิ์ สุขศรีวงศ์

นายประกาศ บุณโยดม

นายวิจิตร หิรัญรักษ์

นายประมุข สวัสดิ์มงคล

นายเสวก ลายเขียน

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

จำศาลโท

พ.ศ. ๒๕๐๘

นายมงคล วัลยะเพ็ชร

นายวิจิตร หิรัญรักษ์

นายหิรัญ สถาปนสุต

นายสมบุรณ์ บุญอินทร์

นายเสวก ลายเขียน

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

จำศาลโท

พ.ศ. ๒๕๐๕

นายมงคล	วัลยะเพ็ชร	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
นายวิจิตร	หิรัญรัตน์	ผู้พิพากษา
นายหิรัญ	สถาปนสุต	ผู้พิพากษา
นายสมบุรณ์	บุญภินันท์	ผู้พิพากษา
นายเสวก	ลายเขียน	จำศาลโท

พ.ศ. ๒๕๑๐

นายไพบลูย์	ไวภาส	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
นายมานะ	เพียรสอนง	ผู้พิพากษา
นายเพียร	สมิระ	ผู้พิพากษา
นายวิฑูรย์	กังตรงจิตต์	ผู้พิพากษา
นายธีร	เจริญวัฒนา	ผู้พิพากษา
นายเสน่ห์	สุวรรณวงศ์	จำศาลโท

พ.ศ. ๒๕๑๑

นายอำนาจ	คล้ายสังข์	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
นายเพียร	สมิระ	ผู้พิพากษา
นายวิฑูรย์	กังตรงจิตต์	ผู้พิพากษา
นายธีร	เจริญวัฒนา	ผู้พิพากษา
นายอัมพร	ณ ทะกั่วทุ่ง	ผู้พิพากษา
นายเสน่ห์	สุวรรณวงศ์	จำศาลโท

พ.ศ. ๒๕๑๑

(ว่าง)

นายอัมพร

ณ ตะกั่วทุ่ง

(ว่าง)

(ว่าง)

(ว่าง)

นายเสน่ห์

สุวรรณวงศ์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

จำศาลโท

พ.ศ. ๒๕๑๒

นายแตง

ทองภักดี

นายอัมพร

ณ ตะกั่วทุ่ง

นายสีนวล

กงलग

นายอารี

กำเนิดงาม

นายชยากร

ถายะพิงค์

นายประเสริฐ

บุญศรี (ช่วยราชการ)

นายเสน่ห์

สุวรรณวงศ์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

จำศาลโท

พ.ศ. ๒๕๑๓

นายพูน

จักรเสน

นายอารี

กำเนิดงาม

นายชยากร

ถายะพิงค์

นายเรืองยุทธ

สมุทรกลิน

นายศรี

จาดุจิต

นายเสน่ห์

สุวรรณวงศ์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

ผู้พิพากษา

จำศาลโท

นายพูน จักรเสน	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
นายอุดมศักดิ์ ศิริอ่อน	ผู้พิพากษา
นายเรืองยุทธ สมุทรกลิน	ผู้พิพากษา
นายศรี จาณจิตร	ผู้พิพากษา
นายปลิว พลชัย	ผู้พิพากษา
นายเสน่ห์ สุวรรณวงศ์	จำศาลโท

๒๕๑๔ — พฤษภาคม

นายอารี กำเนิดงาม	ย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาล จังหวัดน่าน
นายชยากร ฉายะพิงค์	ย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา หัวหน้าศาล จังหวัดเบตง
นายอุดมศักดิ์ ศิริอ่อน	ย้ายมาจากศาลจังหวัดร้อยเอ็ด
นายปลิว พลชัย	ย้ายมาจากศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช

โต

เกี้ยว

รำ

ลึก

มหานครโตเกียว โตเกียวมีพลเมือง ๑๑ ล้านคน มีพลเมืองมากกว่าลอนดอน นิวยอร์ก ศาสตราจารย์ชาวอเมริกันซึ่งเป็นนิวยอร์กเกอร์ และเป็น Expert ประจำสถาบันที่ผมไปฝึกอบรมอยู่ ที่โตเกียวยังยอมรับว่า โตเกียวใหญ่โตมโหฬาร มีพลเมืองหนาแน่น สะดวกสบาย กรุงโตเกียวไม่มีตึกกระฟ้าอย่างกรุงนิวยอร์ก แต่มีตึกขนาด ๘-๑๐ ชั้นอยู่ทั่วไป และจะมีชั้นใต้ดิน ๑-๒ ชั้นเสมออย่างตึกที่ทำการส่งวิทยุโทรทัศน์ N.H.K. และสำนักงานใหญ่ของหนังสือพิมพ์ไมนิจิ สูงเพียง ๖ ชั้น แต่มีชั้นใต้ดิน ๔ ชั้น ขณะเดินชมอยู่ในตึกต่างๆ นี้ เราจะไม่รู้เลยว่าอยู่บนดินหรืออยู่ใต้ดินเพราะดูเหมือนกันหมด จะรู้ว่าเป็นชั้นใต้ดินหรือบนดินก็เฉพาะตามลิฟท์หรือเชิงบันไดเท่านั้น

น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี มีเงินใช้ ไร้โรคภัย พาให้สุขสมบูรณ์

มหานครโตเกียวเป็นอย่างนี้จริงๆ ไม่ใช่เขียนคำขวัญไว้เพื่อโฆษณาหาเสียง บนตึก ๕-๖ ชั้น น้ำไหลแรงจนกระทั่งถูกตัวเจ็บ ไม่ว่าจะเป็นน้ำร้อนหรือน้ำเย็นเรียกได้เสมอ หมุนแบบได้ปั๊บ ไม่เหมือนเมืองใหญ่ๆ ของไทยเรา เช่น โคราซ หรือบางกอก เบื่อก็อกน้ำที่ไรได้แต่เสียงลมเป็นเสียงซู่เอาเงินเสียด้วยเพราะมิเตอร์ชนเหลือเกิน ใครคนหนึ่งเคยบอกว่า

ประปาว่า “เอ๊ะทำไมบ้านผมไม่เคยได้ใช้น้ำเลย ทำไมต้องเสียค่าน้ำละครับ” ก็ได้รับคำตอบจากคนเก็บเงินว่า

“ก็คุณเปิดถังไว้คอยน้ำๆ ไม่มาลมนักันมิเตอร์ขึ้นซีครับ” ก็เป็นอันว่า ค่าน้ำนั้นจะเรียกว่าเป็นค่าลมก็ยิ่งไหว

น้ำประปาของไทยเทียบกับญี่ปุ่นแล้วก็น่าสนใจมาก น้ำของโตเกียว นอกจากไหลแรงแล้วดูสะอาดมาก ไม่มีสีสนิม หรือลูกน้ำ ใสเดือนปนออกมาในก๊อกประปายังของเรา เรื่องนี้รับรองได้ว่าเป็นเรื่องจริง เคยพบเห็นมาแล้ว และเชื่อว่าหลายคนคงจะเผชิญอยู่ (ยกเว้นบ้านอ่อนเพราะอยู่ใกล้หม้อกรองมา)

น้ำร้อนตามท่อของญี่ปุ่น ร้อนจัดขนาดน้ำเดือด มองดูใสสะอาดกว่าน้ำประปาเมืองไทย แต่เจ้าพนักงานของสถาบันที่ผมพักอยู่ ชื่อ มิสกิโยโกะ หรืออะไรโกะๆ ก็มักจะดื่มๆ แล้วบอกว่าน้ำร้อนที่ไหลตามท่อน้ำนั้นใช้อาบโดยเฉพาะ ถ้าต้องการน้ำร้อนสำหรับรับประทานเธอจะจัดทำให้เป็นพิเศษ โดยให้เหตุผลว่าน้ำร้อนนั้นไม่สะอาดพอที่จะดื่มได้ ก็เลยได้ข้อยุติว่า อันว่าของเขาที่ว่าไม่ค่อยสะอาดนั้นก็เหมือนสะอาดกว่าของเราที่ถือว่าสะอาดแล้ว

เราคิดว่าญี่ปุ่นเป็นเมืองภูเขาไฟ คงจะแห้งแล้ง แต่ที่ไหนได้มีบ้ำไม่อยู่ทั่วไป แต่บ้ำของเขามีลักษณะเป็นลวนบ้ำ และมีน้ำใช้ทั่วๆ ไป เพราะระบบชลประทานที่ดีถึงขนาด ไม่ใช่ชลประทานชนิดชอบแต่รับประทาน!

ไฟสว่าง — สว่างจริงๆ ครับ เมื่อเครื่องบินลำใหญ่เตรียมไว้สำหรับงาน Expo 70 ร่อนลงที่สนามบิน ฮานะกะ กรุงโตเกียว เวลาประมาณ

๒๑ นาฬิกาขึ้น แม้จะเป็นกลางคืนก็ไม่มืดกับกลางวัน ก่อนเครื่องบินลงสู่สนามจะเห็นไฟระยิบระยับทั่วไป ผิดกับเมื่อร่อนลงที่ตอนเมืองซึ่งकुल्लीๆ

เทียบกันแล้วเหมือนไฟแสงจันทร์เปรียบกับแสงใต้ นึกขึ้นได้ในขณะนั้นว่าไฟฟ้าญี่ปุ่นคงเป็นไฟ ๔๕๐ (จะมีหรือเปล่าก็ไม่รู้แฮะ) เพราะ

ผมคิดก่อนเอาเป็น ๒ เท่าของไฟ ๒๒๐ บั๊วเนว เพราะก่อนหน้านี้เราใช้ไฟ ๑๑๐ สมัยไฟฟ้าวัดเลียบสมัยสงคราม कुल्लीมัวดา แท้พอมาใช้ไฟฟ้ายันซี

๒๒๐ ก็कुल्लीสว่างขึ้นอีกมาก เมื่อเขาสว่างเป็นสองเท่า ไฟก็คงทวีขึ้นสองเท่า แต่เมื่อสอบถามคุได้ความว่า ไฟฟ้าญี่ปุ่นเป็นไฟ ๑๑๐ ทั้งนี้ เขาให้เหตุผล

ว่าไฟ ๒๒๐ อันตรายมากกว่า เพราะเป็นไฟแรงสูง เครื่องไฟฟ้าทุกชนิดในญี่ปุ่นจึงเป็นไฟ ๑๑๐ ทั้งนี้ จึงได้ความรู้อย่างหนึ่งว่า

ไฟสว่างนั้นไม่ใช่อยู่ที่ระบบไฟฟ้า มันอยู่ที่ระบบการบริหารการไฟฟ้าต่างหาก การไฟฟ้าญี่ปุ่นก็มากเป็นผลส่งให้การอุตสาหกรรม การ

คมนาคมที่ดีมาก เครื่องมือที่ใช้อาศัยกำลังไฟฟ้าจึงมีใช้ทั่วไปและอำนวยความสะดวก

ความสะดวกเต็มที่ (ไม่ใช่เต็มที่อย่างของเรา) ตลอดเวลาที่อยู่ในนครโตเกียวสามเดือนไม่เคยเห็นไฟฟ้าดับเลย และด้วยเหตุนี้กระมังคนจึงใช้

ลิฟท์ขึ้นลงได้ตามตึกสูง ๆ โดยไม่กลัวไฟฟ้าดับแล้ว ตัวจะต้องคอยค้างอยู่กลางทาง ส่วนในบ้านเราเอากันง่าย ๆ ที่กระทรวงยุติธรรมนี้ ทางขึ้น

ศาลสูง มีคนใช้ลิฟท์น้อยเพราะกลัวจะต้องคอยค้างเมื่อไฟดับ ก็เคยโดนมาแล้วจะไม่เข็ดอย่างไรไหว

ทางดี — ของชาติจริง ๆ ผมนั่งรถยนต์จากสนามบินฮาเนดะ เข้าสู่กรุงโตเกียว กล้าย ๆ จากตอนเมืองเข้ากรุงเทพฯ แต่ทางรถยนต์นั้นอยู่ในระดับถนนธรรมดา

ก็มี บางทีวิ่งอยู่ในระดับเดียวกับ หน้าต่างตึก ๓-๔ ชั้นก็มี และบางทีก็ลอคแขวนในอุโมงค์ใต้ดินยาวถึง ๒-๓ กิโลเมตรก็มี

ถนนที่ ระบบการจราจรดี ทำให้การเดินทางเป็นไปได้โดยรวดเร็ว ในย่านที่มีชุมชนหนาแน่นถึง ๑๑ ล้านคน

ถ้ารัฐบาลสนใจจะหาทางแก้ปัญหาจราจรในกรุงเทพฯ ได้บ้าง และที่ว่างทางดินนี้ดี ไปตลอดเกือบทั้งประเทศ

รถไฟญี่ปุ่นแก้ปัญหาจราจรในกรุงโตเกียวได้มาก เพราะมีรถไฟมากมาย รถไฟรอบมหานครโตเกียวเรียกว่า Yamate line แท้ก็เรียกไทยหรือคนไทยที่ไปอยู่ในนครโตเกียวเรียกว่า รถไฟสาย “อียามาเตะ” หรือ “อียามาเตะ” แล้วแต่รุ่นหรือวัยของผู้พูด คำว่า ยามาเตะ ก็แปลว่า รอบเมืองนั่นเอง เพราะรถไฟสายนี้วิ่งเป็นวงกลม เสียเงินไม่กี่บาทก็นั่งได้ทั้งวัน ถ้าคุณขึ้นแล้วไม่ลงคุณก็นั่งไปได้ทั้งวัน ตามเส้นรอบวงนี้มีสถานีรถไฟอยู่นับไม่ถ้วน เป็นสถานที่ให้เปลี่ยนถ่ายเข้าสู่ใจกลางกรุงโตเกียวหรือออกไปข้างกรุงโตเกียว สถานีเปลี่ยนถ่ายนี้บางแห่งใหญ่โตมาก เช่น ที่สถานี ชินจูกุ มีทั้งสถานีรถไฟบนดินและใต้ดิน เฉพาะบนดินมีเส้นทาง ๑๐ กว่าสาย ประมาณว่ามีคนเข้าออกที่สถานีนี้วันละประมาณ ๓ ล้านคน ไม่ค่อยหกรอกครับ คนไปคนมาเดินกันเป็นฟืดๆ เหมือนมดเหมือนปลวกจริง ๆ ครับ ในเวลา ๘.๐๐ นาฬิกา ถึง ๘.๐๐ นาฬิกานี้ ทั้งการรถไฟใต้ดินและบนดินคนจะแน่นยิ่งกว่าปลากระป๋อง จะมีคนเคลื่อนไหวยู่ในซานซาลาไม่น้อยกว่าสามหมื่นคน

บริเวณใต้ดินของเขานี้กว้างใหญ่พอกับสนามหลวง แต่คนแน่นกว่าวันตลาดนัด

คน ๆ ถ้าเป็นสาว ๆ ก็สวย ๆ ทั้งนั้น ! โบพาสปอร์ตของอัยการใหญ่ สงวน ศรีเสริมวงศ์ หล่นหายก็ที่นี่แหละ ไม่รู้ว่าเหม่อมองสาวญี่ปุ่นเพลินหรือเพราะเหตุใด แต่ก็ได้คืนมาอย่างอัศจรรย์

รถไฟญี่ปุ่นตรงเวลามากจนหาพิกาได้ แต่ละสายออกตามเวลา ไม่
 หันเหี้ยวไปเหี้ยวหนำมีทุก ๕ นาที เราหยุดตามเส้นที่เขาสีไว้ ถ้าไป
 ที่หลังต้องต่อคนข้ามหน้า เข้าคิวแต่ไม่ใช่คิวเดียวกับหลายสิบคิวเป็นแถว
 เรียงหนึ่ง คิวต่อคิวก็ห่างกันประมาณ ๒ วา พอได้เวลารถจะมาหยุดข้าง
 หน้าประตูรถไฟเปิดออกโดยอัตโนมัติ คนก็ก้าวเข้าประตูไป โปรดสังเกตว่า
 ก้าวเข้าประตูทันที ไม่ต้องเหยียบบันไดเหมือนรถไฟไทย เพราะรถไฟ
 ของเขานั่นจอดชิดชานชลา ทางเส้นยาแดงผ่าแปดเท่านั้น พื้นรถไฟเสมอกับ
 พื้นชานชลา เราจึงเดินเข้ารถไฟพอดี พอคนเข้าหมดประตูก็ปิดโดยไม่
 ต้องให้ใครผลัก รถไฟแล่นลื่นฉิวไปในอัตราความเร็วชั่วโมงละ ๖๐ กิโลเมตร
 ทางไม่มีใครตรวจตั๋ว ไม่มีนายตรวจหรอกครับ ทางสถานี
 ทั่วไปซื้อตั๋วด้วยเครื่องอัตโนมัติ ทอนเงินเสร็จไม่มีเบี่ยว่าหาเงินทอนไม่ได้
 แต่พอลงสถานีต้องคืนกากตัว ถ้าไม่มีกากตัวคืนจะต้องถูกปรับ.....

สถานีได้คินกับบนคินเกือบไม่แตกต่างกัน ไม่ต้องกลัวว่าจะหายใจ
 ไม่ออก บางสถานีใหญ่กว่าสถานีบนคินเสียอีก มีของขายร้อยแปดพันแก้ว
 เมื่อตอนไปใหม่ ๆ เกือบไม่รู้ด้วยซ้ำว่าขณะนั้นอยู่บนคินหรือใต้คิน ไม่เชื่อ
 หรือครับ ลองไปคุกกี้ได้

คนญี่ปุ่นนั้นดูๆ แล้วคงจะเข้าดวงทุกขลาภ ก็ญี่ปุ่นแพ้สงคราม
 แล้วหลังสงครามก็ก่อสร้างสร้างตัว ขณะนี้เกือบเรียกได้ว่ามีความเจริญเทียม
 เท่าผู้ชนะสงคราม! ง่าย ๆ ประเทศไทยเป็นผู้ชนะสงครามได้ค่าปฏิกรรม
 สงครามเป็นเงินเยนพิเศษหลายพันล้าน แต่ขาดดุลการค้าญี่ปุ่นอย่างน่า
 วิทก.....

ได้พบเห็นคนญี่ปุ่นในวงราชการและธุรกิจการค้าพอสมควร สรุปได้จากสายตาที่พบเห็นว่าเขา “มีเงินใช้ ไร้โรคภัย พาให้สุขสมบูรณ์” โดยทั่วไป แม้แต่ในกองงานกวาดถนนก็ยังมองไม่เห็นแวแห่งความทุกข์ยาก ไม่ว่าจากเครื่องแต่งตัวหรือสีหน้าท่าทาง ไม่เคยพบขอทานในนครโตเกียว ไม่เคยพบผู้คนมีลักษณะทุกข์ยากชวนให้น่าสงสาร

“เมื่อไรเมืองไทยหรือกรุงเทพฯ จะเป็นอย่างนี้” ผมถามคุณสงวน ศรีเสริมวงศ์ ขณะนั้นเดินท่อม ๆ หาข้าวกินอยู่แถวกินซ่าด้วยกัน

“อ้าวอีกสักร้อยปีก็ยังไม่เท่านั้นแหละ” เพื่อนตอบอ่อย ๆ แต่เมื่อผมได้ฟังเพลง “มันบ่แน่คอกนาย” อ่อยบ่อย ๆ ก็เลยได้คำตอบว่าอาจจะไม่ถึงร้อยปีอย่างเพื่อนว่า หรืออาจจะถึงล้านปีก็เป็นได้

สาวญี่ปุ่น — มีเสียงกระซิบว่าไม่เห็นพูดถึงสาวญี่ปุ่นเลยหรือน่าสนใจแค่ไหน ก็ได้ครับ ที่แรกนึกว่าสาวญี่ปุ่นสวมกิโมโนทั้งนั้น แต่เปล่าเลย สาวญี่ปุ่นที่นครโตเกียวเป็นสาวสมัยใหม่ รูปร่างหน้าตามีหลายแบบคล้ายไทย, จีน, ฝรั่งเศส ก็มีทั้งที่ไม่ใช่เลือดผสม รูปร่างสูง ไม่อ้วน เพราะเดินมาก — เบียดชั้นรถไฟมากในรถไฟที่แน่นเป็นปลาคะบองนั้น สาวญี่ปุ่นเบียดชั้นลงโดยไม่หวงเนื้อตัว ถ้าเดินด้วยกันในฤดูหนาวต้องรู้จักวิธีทำความอบอุ่นให้สาวญี่ปุ่นด้วย มิฉะนั้นเธอจะหนาวไม่มีวัฒนธรรม “คนอะไรปล่อยให้สภาพสตรีหนาวอยู่ได้”

สาวญี่ปุ่นในอ่างอาบน้ำ มองไม่ค่อยเห็นหรอกครับ เพราะไอน้ำร้อนจัด บวกกับความหนาวก็เลยกลายเป็นเหมือนหมอกยามเช้า — และที่ว่าอ่างน้ำนั้นความจริงควรเรียกว่า สระจึงจะถูกต้อง เพราะกว้างขวางลงอาบได้พร้อม ๆ กันหลายคน ผมเคยพลัดไปในอ่างอาบน้ำที่โรงแรมเมืองโอซากาว่าจะทำความรู้เสียหน่อย แต่ไอน้ำมากเกินไปจึงมองไม่ค่อยเห็นอะไร

สวนญี่ปุ่น ประเภทสวนหินแปลกก็ มีทั่ว ๆ ไป แทนที่จะเป็นสนามหญ้า เขาโรยหินเกล็ด เกล็ดเรียบจะมีก้อนหินวางเป็นจุด ๆ สองสามหย่อม บางทีเจ้าของมองอยู่เป็นเวลานาน ๆ ตามเขาว่าชมสวนหรือ? เขากลับตอบว่าดูทะเล - ทะเลเรียบดี มองเห็นเกาะข้างหน้าสองสามเกาะ

ศาลญี่ปุ่น ไม่เล่าให้ฟังบ้างหรือไง - ผมว่าเรื่องศาลน่าสนใจมาก ผมมีข้อเสนอเป็นทางการหลายอย่าง แต่ผมว่าปัญหาต่างๆ ก็หนักก็อยู่แล้ว คุยกันเรื่องเบาสมองไม่ดีกว่าหรือครับ

ศาลนครโตเกียว ไม่ได้แยกเป็นศาลแพ่ง ศาลอาญา เขาเป็นศาลเดียวกันเรียก Tokyo District Court มีผู้พิพากษา ๒๐๔ นาย ผู้ช่วย ๕๖ นาย ต้องเป็นผู้ช่วยถึง ๑๐ ปี จึงจะไต่เป็นผู้พิพากษา มีห้องพิจารณา ๗๔ บัลลังก์ เป็นของส่วนแพ่ง ๕๒ บัลลังก์ ส่วนอาญา ๒๒ บัลลังก์ ไทย?

บรรยากาศในห้องพิจารณาสงบเยือกเย็น ผู้พิพากษาไม่ต้องจดคำพยานเอง เมื่อมองดูศาลไทยแล้ว ผู้พิพากษาต้องตกตะลึง มีจอกลอตเวลา คนต่างประเทศ จีน, อินโดนีเซีย ยังไม่เชื่อเมื่อผมบอกว่าผู้พิพากษาไทยเป็นอย่างนี้

Poor King! ผู้พิพากษาหญิงของเมืองอิเหนาบอกผม ๆ ยังแปลไม่ออกจนเดี๋ยวนี้

ผมไปเยี่ยมศาลสูงสุด และกระทรวงยุติธรรมของเขาได้ความรู้ว่า **ศาลของเขาไม่มีกระทรวง ๆ ของเขาก็ไม่มีศาล** เพราะกระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่นนั้นทุกให้ตรงจุดน่าจะเรียกว่า กระทรวงของกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด เริ่มตั้งแต่จับกุมสอบสวนฟ้องคดี และดูแลแก้ไขบุคคลที่ถูกศาลลงโทษ เพื่อที่จะให้บุคคลผู้นั้นกลับคืนไปสู่สังคมในสภาพที่เป็นคนดีมีประ-

โยชน์ ไม่เป็นภัยต่อสังคมอีก นอกจากหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมแล้ว ยังมีหน้าที่ในทางอื่น อันเป็นผลได้เสียส่วนรวม ของ ประเทศชาติ — มีกรรม ต่างๆ ขึ้นหลายกรรม ลักษณะคล้ายคลึงกับของสหรัฐอเมริกา มาก แต่ สหประชาชาติยอมรับว่าในคานาเรื่อนจำญี่ปูนกว่าหมื่นมาก มีเรื่อนจำ ๑๐ กว่าประเภทโดยถือหลัก “แก้ไขคน” ไม่ใช่ “ขังคุกคน” แม้อาหารหนักโทะยังท่วงแกรอวี่! ถึงกระนั้นคนจำญี่ปูนก็ยังไม่ว่าพยายามจะเข้าคุก!

ขณะนี้ได้ยินเสียงกระซิบว่า ถ้าเมืองไทยใช้ระบบนี้เมื่อไรคุกจะพัง เพราะคนจะแย่งเข้าไปอยู่

ผมว่า เมตตากำจุนโลก — น่าจะทลลิ่งดู.....

เก็บความบางส่วนจาก

๑. ท.ม.ธก. วัน ๒ — ๒๕๑๔

๒. คุณพาท มกราคม — มิถุนายน ๒๕๑๓

(นิตยสารกระทรวงยุติธรรม)

๓. สาวจำญี่ปูน

...พูน จักรเสน

ขอบพระคุณ

ที่ระลึกในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการ
ได้รวบรวมเรื่องราวต่างๆ จากเอกสารทางราชการของกระทรวงยุติธรรม
อันเกี่ยวกับการศาลยุติธรรม เนื่องจากมีเวลาจำกัด จึงขอภัยในความ
บกพร่องนานาประการไว้ ณ โอกาสนี้

โตเกียวรำลึก — บรรจงพิมพ์ต่อท้ายก็เพราะมีกระดาษเหลือ
อยู่ เป็นเรื่องเบาสมองเกี่ยวกับกรุงโตเกียวและพอมองเห็นสาวญี่ปุ่น
สวนญี่ปุ่นและศาลญี่ปุ่น ในอีกทศวรรษหนึ่ง

ขอขอบคุณสำนักพิมพ์ขนิษฐาการพิมพ์ช่วยให้หนังสือ
สำเร็จได้ทันเวลา ทั้งๆ ที่เวลาพิมพ์เพียงเล็กน้อย แต่เมื่อทราบว่
ศาลจะต้องมีหนังสือเป็นที่ระลึกใหม่งาน ก็ได้เร่งรัดจัดเนรมิตจน
จนสำเร็จ.

คณะศาลขอขอบคุณที่กรุณาร่วมให้เกียรติ ในพิธีวางศิลาฤกษ์
และพิธีเปิดศาลวันนี้ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ ให้ความช่วยเหลือ
เพื่อให้งานและหนังสือเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยจุดประสงค์และ
ปณิธานอันแน่วแน่ร่วมกันว่า

ขอให้ธรรมนิยมยุติธรรมนี้จงเจริญรุ่งเรืองแผ่ไพศาล
แลจรรดิกกาลอยู่ชั่วฟ้าแลดิน

พน จกรเสน

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสมุทรปราการ

๓ พ.ค. ๒๕๑๔

ที่ บธ ๐๒๐๑/๔๕๑๑

กระทรวงยุติธรรม

๒๑ เมษายน ๒๕๑๔

เรื่อง พิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการ

เรียน ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสมุทรปราการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำกล่าวรายงาน คำกล่าวตอบ กำหนดการเดินทาง
และกำหนดการในพิธี

ด้วยอธิบดีผู้พิพากษามาภาค ๑ ได้ขอให้กระทรวงยุติธรรมดำเนินการหาฤกษ์และกราบเรียนเชิญท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมาเป็นประธานในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการหลังใหม่พร้อมทั้งส่งร่างคำกล่าวในพิธี ไปเพื่อพิจารณา

ได้นำเสนอท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแล้ว ท่านรัฐมนตรีฯ กำหนดจะเดินทางมาประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสมุทรปราการในวันจันทร์ที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๑๔ ปฐมฤกษ์เวลา ๑๐.๐๐ น. สดฤกษ์เวลา ๑๐.๓๐ น. ดังกำหนดการเดินทางกำหนดการในพิธี และคำกล่าวในพิธี ที่ได้แนบมาพร้อมหนังสือ
ฉะนณ จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

เจริญ ปิยสีรานนท์

(นายเจริญ ปิยสีรานนท์)

รองปลัดกระทรวงรักษาการในตำแหน่ง

ปลัดกระทรวงยุติธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวง

สวอธรรม

สอว่เ อมตา วาข

เสียสินสงวนศึกตีไ้

เสียศึกตีสู้ประสงค

เสียรู้เร่งตำรง

เสียสัตย์อย่าเสียสู้

วงศ์ทองช

สังรู้

ความสัตย์ ไ้เนา

ชัยม้วยมรณา

FIAT JUSTITIA , RUANT COELI

Let justice be done , even though the heavens fall !

คำวิงวอน

ขอสวรรค์สรรเสกเอื้อ

น้อมมนัสมนุชย์ประสาน

ปราณีประนอมสमान

รักใคร่ศส้ายพิน้อง

เอาการ

สอตกสอ

มิตรธิต

เสียดเนื้อเตียวกัน

น.ร.น.